Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 25 ◆ Середа, 6 лютого 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

Українські дівчата цінуються на світових ринках краси і мудрості вже протягом кількох століть — згадаймо хоча б Настю-Роксолану. Від них у захваті не лише Африка та Арабський Схід — нещодавно українка отримала титул «Міс Америка».

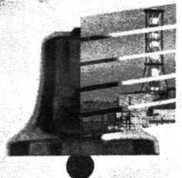
І тільки четвертий рік наші красуні офіційно виступають на вітчизняних та міжнародних конкурсах краси. А власний національний конкурс краси відбувся оце вперше — 2—3 лютого у Палаці культури «Україна». Організатори — Український Фонд культури, Українське відділення кінофонду СРСР, Товариство культурних зв'язків з українцями за кордоном, центр соцкультпрограм «Статус». Серед спонсорів — сінгапурська фірма «Мікро дизайн Пті. Лтд.», радянсько-австрійське СП «Комінтертек», швейне об'єднання «Евіс» (Миколаїв), СП «Аск-Гейм» (Брест), Київська асоціація народної дипломатії та інші. Володаркою призу глядацьких симпатій та корони переможниці стала 17-річна київська студентка Ольга Овчаренко (на фото).

Фоторепортаж під рубрикою «Дзеркало» читайте на 9-й сторінці.

У МОСКВІ відбулася зустріч представників Білорусії, Казахстану, Російської Федерації та України, на якій розглянуто комплекс питань розвитку зв'язків між республіками та їх спільного внеску в підготовку й укладення договору про Союз суверенних держав.

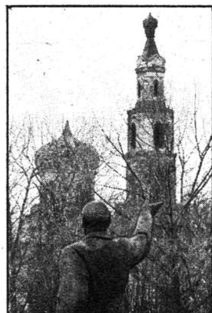
* * *

ПРЕС-ЦЕНТР МВС СРСР повідомив, що кількість міст у країні, де здійснюється спільне патрулювання працівників міліції і військовослужбовців, збільшилась на третину і становить 86 населених пунктів.

Чи все врахували народні депутати і фахівці, розробляючи «чорнобильські» законопроекти та Концепцію проживання населення України на територіях з підвищеними рівнями радіаційного забруднення!

На це запитання відповідають наші читачі у добірці матеріалів на 3-й та 6-й сторінках.

За Союз. Але за який! Хіба є народи, які проти співжиття у дружбі! Чому не може бути Союз, не диктований зверху, а той, який складається фактично шляхом підписання договорів між республіками! Про це йдеться в статті «Ленін: «Разом і нарівні» на 12, 13 і 14 сторінках газети.

ЗУСТРІЧІ Л. М. КРАВЧУКА З КЕРІВНИКАМИ ШВЕЙЦАРСЬКОЇ КОНФЕДЕРАЦІЇ

Дні роботи Всесвітнього економічного форуму стали для Голови Верховної Ради Української РСР Л. М. Кравчука днями по-справжньому плідних контактів. Поряд з багатьма зустрічами з представниками міжнародного бізнесу відбулись бесіди з членами уряду Швейцарської конфедерації, начальником Федерального департаменту економіки Ж.-П. Деламюра, державним секретарем Федерального департаменту закордонних справ К. Жакобі.

Відбулася зустріч Л. М. Кравчука з президентом Швейцарської конфедерації Ф. Котті.

Голова Верховної Ради УРСР підкреслив, що відповідно до декларації про державний суверенітет України республіка має намір активізувати зусилля по розвитку зв'язків з Швейцарією, інтеграції у європейське та світове співтовариство.

Зустріч проходила в атмосфері Всесвітнього економічного форуму, і цілком зрозуміло, що значна увага в бесіді приділялась проблемам, які обговорюють його учасники. Керівник Швейцарії виявив великий інтерес насамперед до питань переходу України до ринкової економіки з перспективами встановлення власної фінансової системи, зокрема введення своєї грошової одиниці, роздержавлення власності та її приватизації, він також цікавився можливостями ефективного економічного співробітництва між Українською РСР та Швейцарією.

Під час бесіди Л. М. Кравчук наголосив, що Україна обрала шлях державного суверенітету і не зверне з нього, бо це є воля українського народу. Парламент Української РСР виступає за економічне співробітництво між республіками нового Союзу, але на засадах справедливості і еквівалентного обміну продукцією.

Голова Верховної Ради УРСР підкреслив: ми готові до широкого співробітництва з міжнародним і швейцарським бізнесом у різних сферах, насамперед таких, як конверсія оборонних галузей, впровадження прогресивних технологій, переробка сільськогосподарської продукції, використання мінеральної сировини, відходів вугільної та металургійної промисловості тощо. І це не просто слова. На третій сесії Верховної Ради Української РСР будуть закладені юридичні основи і гарантії такого співробітництва. Йдеться про прийняття закону Української РСР про зовнішньоекономічну діяльність та ряду інших законодавчих актів, які регулюватимуть питання іноземних інвестицій, валютних розрахунків та інші ключові проблеми цієї сфери.

Такі підходи до співробітництва були схвально зустрінуті представниками швейцарського уряду, які, в свою чергу, висловили готовність максимально сприяти розвитку двосторонніх зв'язків і обіцяли в цьому підтримку.

Л. М. Кравчук запросив президента Швейцарії та начальника Федерального департаменту економіки цієї країни відвідати Україну. Запрошення були з вдячністю прийняті.

У бесіді з керівниками Швейцарської конфедерації брали участь Надзвичайний і Повноважний Посол СРСР у Швейцарії З. Г. Новожилова, постійний представник Української РСР при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві А. А. Озадовський, директор Міжнародного інституту менеджменту (МІМ — Київ), член-кореспондент АН УРСР О. Г. Білорус.

Кор. Укрінформ.

НЕЗГАСАЮЧИЙ БІЛЬ ЧОРНОБИЛЯ

Парламентська хроніка

Так що з Чорнобилем? «Дихає» він чи вщух? Надійно захистив нас саркофаг від чорного попелу четвертого реактора чи можна від нього чекати чого завгодно? Просочуються радіоактивні викиди через грунтові води, заражуючи все довкола, чи можемо спокійно пити колодязну воду?

Ці питання і досі тривожать нас, примушують від першої--ліпшої чутки або плітки нервово здригатися, навіть після заспокійливих роз'яснень спеціалістів через газети, радіо і телебачення.

А куди подінешся? Нас стільки обдурювали, стільки приховували правду, списуючи все на радіофобію, що мимовільно віриш у все найгірше...

Не дивно ж, що пошуки правди, чистої правди про Чорнобиль виплили на одне з чільних місць при обговоренні цього питання на сесії Верховної Ради УРСР. І в доповіді Голови Постійної Комісії з питань чорнобильської катастрофи В. Яворівського, і в співдоповідях, і виступах, запитаннях та репліках не раз наголошувалося: правда і тільки правда зможуть нас звільнити від страхітливої чорнобильської біди. Бо лише правдива інформація мобілізовує людину на дії, допомагає прийняти точні, єдино вірні рішення. Більше помилок ми не можемо допускати.

Що ж, сьогодні, здається, всі ми — і ті, що були в залі, і ті, хто прикипів до радіоприймачів та екранів телевізорів, одержали, хочеться вірити, всі відомості, оголену правду про нинішнє й майбутнє людей, які пройшли через пекло Чорнобиля, фізичний стан і самої станції, і все, що довкола неї, і, головне, непідчищені цифрові розкладки, що нам треба зробити на ділі, аби надійніше загнуздати ядерного монстра і почуватися спокійніше, маючи під боком такого сусіда.

І учені, і фахівці, всі, хто має «щастя» постійно співкуватися з Чорнобилем, сказали цього разу прямо: атомне чудо продовжує загрожувати нам і далі. Саркофаг нині не випускає більше радіації, ніж «здорові» атомні станції. Однак у ньому немало тріщин, «дірок», ослаблених конструкцій, які при більш-менш значному коливанні землі — хай це буде землетрус або інше стихійне, а, може, й рукотворне лихо, може привести до нової біди. Та й сама захисна система не в змозі надійно нас уберегти від вибуху в середині заліпленого реактора.

Немає повної гарантії захисту від просочування радіаційних часточок в грунтові води. Статистика засвідчує зростання онкологічних захворювань у тих, хто «доторкнувся» до Чорнобиля або продовжує жити в ізольованій зоні.

Що ж робити? Не тікати ж усьому українському народові світ за очі. Та й куди? Вихід один: не присипляти свою пильність, а діяти. Рішуче, наполегливо, не очікуючи милостині від когось, тим більше від Центру, який, судячи з виділених капіталовкладень на ліквідацію наслідків аварії, більше вболіває за Росію, Білорусію, а потім уже — Україну.

Ці конкретні дії з необхідними розрахунками запрограмовані в документах, які повинна Верховна Рада України перевести в сан законів. Ось вони: «Концепція проживання населення на територіях з підвищеними рівнями радіоактивного забруднення внаслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС», закони «Про статус територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок чорнобильської катастрофи» та «Про статус громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи».

Характеризуючи подані документи і зокрема зупинившись на Концепції, в якій — витоки законів, Володимир Яворівський сказав:

— Ми врахували тут світові норми, світовий досвід, всі ці норми були прораховані нами. Я повинен сказати, що використали і багато цікавих ідей «Зеленого Світу», спілки «Чорнобиль», Академії Наук. З нами працювало дуже багато вчених. Одначе тут багато ще знаків запитань. І не треба думати, що ми, прийнявши цю Концепцію, схваливши її, вирішимо всі питання одразу. На превеликий жаль, система, наукові підходи до того, як надійно справитися з усіма проблемами, ще не зовсім досконалі. Через те ми виходимо із того реального, що повинно значною мірою застерегти нас від біди і, передусім, маємо на увазі проблему відселення людей з ураженої зони. Згідно нашої Концепції, ми беремо двоетапний період відселення. Перший — це безумовний, де існує особлива загроза здоров'ю людей, а другий — це гарантований, або добровільний.

Численні виступаючі, яких цього разу набиралося понад сто чоловік, не тільки аналізували доповідь і співдоповіді, а вносили суттєві доповнення до законопроектів. Керувало ними, як видно з характеру виступів, єдине бажання: виробити такий документ, таку програму дій, щоб якомога надійніше позбавитись від бід, які сіються від чорнобильських реакторів.

Судячи з першого дня засідань з проблем чорнобильської катастрофи, Верховна Рада працює нині, як ніколи, серйозно, грунтовно і злагоджено. На жаль, практика свідчить, що далеко не все, що прийнято Верховною Радою, відбивається в реальному житті. Адже і це питання не вперше обговорюється депутатами. То може хоч біда навчить нас відповідально ставитись до законів і рішень, які виробляються найвищим державним органом?

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ: «Я — оптиміст. Нерозуміння подолаємо, якщо будемо чесними перед народом України. Інакше вкриємо себе ганьбою».

Фото Петра ПРИХОДЬКА.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955. Тираж 165.650.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

УВАГА! У зв'язку з технологією випуску газети другий «зошит» [9—16 стор.] вкладено між 4 і 5 сторінками.

КОНЦЕПЦІЯ

ПРОЖИВАННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ НА ТЕРИТОРІЯХ З ПІДВИЩЕНИМИ РІВНЯМИ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ВНАСЛІДОК КАТАСТРОФИ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС

Чорнобильська аварія — це глобальна екологічна катастрофа техногенного характеру з величезними довготривалими медико-біологічними, економічними та соціально-психологічними наслідками. Вона безпосередньо вплинула на здоров'я, життя і побут мільйонів жителів України, охопила значну частину її території. Подолання цих наслідків потребує багаторічних цілеспрямованих заходів та капіталовкладень.

Метою даної концепції є визначення принципів і критеріїв для обгрунтування заходів, що дозволять максимально зменшити можливий негативний вплив наслідків чорнобильської катастрофи на здоров'я населення, компенсувати нанесені йому збитки.

Концепція базується на таких прийнятих світовою співдружністю принципах протирадіаційного захисту людей:

неперевищення встановлених основних і похідних нормативів безпеки;

реалізація всіх заходів, спрямованих на зниження опромінення людей до можливо низьких рівнів з урахуванням соціальних і економічних факторів;

повне виключення будь-якого додаткового, не пов'язаного з катастрофою, невиправданого опромінення людей;

визнання необхідності першочергової реалізації протирадіаційних заходів, які стосуються збереження здоров'я дітей.

При розробці концепції враховувалися дані про радіаційну обстановку, стан здоров'я населення, якість сільськогосподарської продукції, ландшафтно-біохімічну особливість України, а також досвід здійснення за післяаварійний період захисних заходів.

Базові положення концепції

Концепція виходить з необхідності розподілу забруднених радіонуклідами територій в залежності від:

дози зовнішнього і внутрішнього, пов'язаного з чорнобильською аварією, опромінення, що вже одержало або може одержати населення у майбутньому;

щільності забруднення грунту;

вмісту радіонуклідів у сільгосппродукції місцевого виробництва.

При цьому головним критерієм для прийняття рішень щодо захисту населення є ефективна еквівалентна доза опромінення, пов'язана з катастрофою. Перш за все це стосується працівників сільського господарства, які за умовами праці належать до групи максимального ризику опромінення.

Щодо опромінення щитовидної залози радіоізотопами йоду, а також інших важких захворювань населення, то рішення стосовно цих категорій хворих приймаються індивідуально з урахуванням медичних показників незалежно від місця проживання на забрудненій території. За критерій невтручання, тобто коли немає необхідності у здійсненні широкомасштабних, дорогих заходів захисту, приймається ефективна еквівалентна доза 70 МЗВ (7 бер) за життя*.

Класифікація забруднених радіонуклідами територій і зон за критеріями можливостей проживання населення

1. До першої зони «радіоекологічної катастрофи», або «безумовного організованого державного відселення», належать населені пункти, де ефективна еквівалентна доза додаткового внутрішнього і зовнішнього опромінення людей від усіх радіонуклідів за 1991 рік перевищує 5 МЗВ (0,5 бера), а сумарна додаткова доза за життя починаючи з 1986 року, може перевищувати 150 МЗВ (15 бер).

Ці рівні опромінення можуть бути одержані людьми, що проживають на територіях населених пунктів з середньою щільністю забруднення цезієм-137 вище 15 кі/кв.км.*

До територій вказаної зони слід віднести і території з меншою щільністю радіоактивного забруднення, на яких з геохімічних особливостей грунту та структури земельних угідь неможливо забезпечити повноцінне функціонування сільського господарства, а також території, де сільськогосподарська продукція місцевого виробництва у державному та приватному секторах має рівні забруднення ізотопами цезію, які перевищують допустимі нормативи.

2. До другої зони — зони «радіоекологічної небезпеки», або «гарантованого державою добровільного індивідуального відселення», належать населені пункти, де ефективна еквівалентна доза додаткового внутрішнього і зовнішнього опромінення людей від усіх радіонуклідів знаходиться в межах 1 МЗВ (0,1 бера) — 5 МЗВ (0,5 бера) за 1991 рік, а сумарна додаткова доза за життя, починаючи з 1986 року, без виконання заходів захисту буде менше 150 МЗВ (15 бер).

Разом з тим державою гарантується реалізація комплексної програми протирадіаційних заходів, внаслідок чого ця доза за життя для мешканців зони може і повинна бути знижена до 70 МЗВ (7 бер).

Такі рівні дози опромінення можуть бути одержані людьми, що проживають на територіях із щільністю забруднення цезієм-137 від 15 кі/км^2 до 5 кі/км^2, та територіях, на яких місцева продукція сільського господарства при щільності забруднення менше 5 кі/км^2 не відповідає міжнародним нормативам без виконання протирадіаційних заходів*.

До другої зони не відносяться території з щільністю забруднення більше 5 кі/км^2, де вміст радіонуклідів у місцевих продуктах сільського господарства практично не відрізняється від доаварійного (чорноземні райони Вінницької, Черкаської та інших областей), і де дозове навантаження людини буде нижче 1 МЗВ (0,1 бера) на рік. Конкретна нижня межа щільності забруднення, що обумовлює дозу опромінення, визначається для кожного населеного пункту з урахуванням грунтово-агрохімічних характеристик.

3. До третьої зони «особливої радіологічної ситуації» або «зони невтручання» відносяться території, які хоч і зазнали певного забруднення внаслідок аварії, проте рівні ефективної еквівалентної дози додаткового внутрішнього і зовнішнього опромінення людей від усіх чорнобильських радіонуклідів нижче 1 МЗВ (0,1 бера) у 1991 році, а сумарна додаткова доза за життя, починаючи з 1986 року, не перевищить 70 МЗВ (7 бер) без здійснення протирадіаційних заходів захисту і обмежень умов проживання та трудової діяльності.

Діти Чорнобиля

Оскільки дитячий організм більш чутливий до несприятливої дії радіації, безумовному гарантованому організованому відселенню підлягають родини, де є неповнолітні діти за станом на 1991 рік, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, якщо в результаті проживання на забруднених радіонуклідами територіях другої зони ефективна еквівалентна доза за життя у них може перевищити 70 МЗВ (7 бер).

Для цих дітей згідно з державною програмою «Діти Чорнобиля» необхідно вирішити питання медичного контролю, здійснити відповідні лікувально-профілактичні заходи, налагодити харчування повноцінними «чистими продуктами», збагаченими вітамінами, мікроелементами тощо.

Забезпечення реалізації концепції

Реалізація концепції потребує здійснення таких заходів:

прийняття Верховною Радою УРСР правових актів, включаючи статус забрудненої території, порядок і відповідальність за здійснення радіаційного контролю;

прийняття відповідних постанов уряду про порядок їх реалізації на території республіки;

створення національної комісії радіаційного захисту України;

завершення обов'язкового відселення з населених пунктів, перелік яких передбачено в державній програмі невідкладних заходів на 1990—1992 роки щодо ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, а також з тих пунктів, що можуть бути визначені відповідно до цієї концепції у майбутньому;

здійснення заходів для доведення до жителів кожного населеного пункту оцінки ситуації, що склалася на його території відносно принципів і критеріїв, встановлених цією концепцією;

здійснення заходів радіаційного захисту населення, а саме радіаційний контроль навколишнього середовища і продуктів харчування; забезпечення зниження вмісту радіонуклідів у повітрі, воді, грунті та сільськогосподарській продукції, а також дозових навантажень від техногенних джерел, у тому числі медичних;

забезпечення поліпшення медичного обслуговування (у тому числі спеціалізований контроль за групами підвищеного ризику) ефективного санаторно-курортного лікування і оздоровлення;

постачання населенню «чистих» (не вище міжнародних нормативів радіоактивного забруднення) продуктів, включаючи добавки мікроелементів, вітамінів тощо, для повноцінного харчування; зниження соціально-психологічного напруження, консультування, регулярне науково оцінене інформування; соціально-економічний захист (компенсації, пільги, гарантії, організація зон вільного економічного розвитку та ін.).

На всіх територіях, де проживають люди, які постраждали від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, забезпечуються постійний медичний, радіоекологічний моніторинг та їх лікування.

Значення кожного заходу та його питому вагу слід оцінювати на основі принципу оптимізації за критерієм одержання максимального ефекту у захисті здоров'я населення.

Слід продовжувати фундаментальні та прикладні дослідження по радіаційній медицині, радіаційній генетиці, радіобіології, радіоекології, сільгоспрадіології, а також дослідження по вивченню соціально-економічних і психологічних аспектів, пов'язаних з проблемами дії наслідків чорнобильської катастрофи на здоров'я населення.

* * *

Практична організація усіх робіт по реалізації концепції проводиться Державним комітетом УРСР по захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС шляхом цілеспрямованого фінансування та координації господарських, медичних, наукових та інших робіт, що виконуються організаціями міністерств і відомств на території України, незалежно від їх відомчого підпорядкування на основі єдиної національної державної комплексної програми по подоланню наслідків чорнобильської катастрофи.

Концепція підготовлена науковцями і спеціалістами АН УРСР, Міністерства охорони здоров'я УРСР та інших організацій і розглянута Президією Ради Міністрів УРСР.

*Середня доза, яку людина, що проживає на Київщині, одержує від сонячного опромінення.

*З територій, де щільність забруднення стронцієм-90 та плутонієм-239, -238 відповідно більша ніж 3 кі/кв. км та 0,1 кі/кв. км, практично відселення вже проведено.

*Наприклад, окремі села північних районів Рівненської області

БАЧИЛИ ОЧІ...

«Я не бачу тебе, Борю», — говорить стоячи впритул батько, коли я приїжджаю додому в село, що в Малинському районі. Ні, це не Народичі, Поліське чи Іванків. Хоч і північна частина, але не саме забруднене місце Житомирщини.

Батько окуліста, кандидата наук — і сліпий! Вибачте, що торкнувся особистого, але воно — частина нелегкого спільного.

Очі чорнобильців частіше хворіють судинними та онкологічними захворюваннями, катарактою. Лікування ускладнюється зниженням захисних сил організму внаслідок чорнобильської катастрофи. Чіпляються нові хвороби, обтяжується перебіг старих (саме фронтові рани батька перешкодили застосувати ефективні ліки).

Але ці спільні для потерпілих труднощі досі не можуть бути враховані медиками-практиками, бо лікування розпорошено по усіх усюдах. Щось специфічне помічає один лікар, своє враження складається в іншого спеціаліста. Кожен з них веде лікування на свій розсуд, а хворим залишається тільки вірити тому лікареві, який опинився поруч. Тим часом кількість очних захворювань зростає. Адже чорнобильські хмари вкрили величезні території.

Не становлять винятку й діти.

Подивитися вперше дитину з чорнобильською катарактою виявили бажання всі офтальмологи, що були у відділенні. Це було в перші місяці після аварії на ЧАЕС. Згодом колеги мені розповідали, що майже у всіх дітей в зоні з високою щільністю забруднення виявлено катаракту. Знайшлись опоненти, які не беруться пов'язувати це з опроміненням. Вони з точки зору методики дослідження заперечили: «Не смішіть людей. Це не науковий підхід. Ви дивилися тих дітей до аварії? Катаракта може бути вродженою». Що ж, зауваження вірне, так само як і те, що в організмі людини найбільш чутливим до радіації є кришталик ока.

Однак, облишмо наукові суперечки.

Настав час кваліфіковану очну допомогу чорнобильським хворим поставити на високий науковий рівень і зробити легкодоступною. Перш за все треба звернути увагу на людей, які потребують складних операцій з використанням досконалого технічного устаткування. Без зосередження хворих в одному закладі і залучення до їх лікування науковців буде втрачено більше часу і коштів і з меншою віддачею. Тільки координація зусиль у вирішенні цієї проблеми дасть змогу вивчати, узагальнювати і вчасно лікувати важкі хвороби, розробляти профілактику ускладнень, надавати рекомендації як лікарям, так і населенню.

Отже, саме київському Центру мікрохірургії ока було б доречно і зручно стати місцем лікування очей чорнобильців. Звичайно, зусиллями лише практиків не впоратися з суто організаційними питаннями, що пов'язані з цим. То ж, хочеться, щоб на проблему звернули увагу ті, від кого залежить її вирішення. Інакше і надалі доводитиметься ховати очі від очей чорнобильців.

Борис МОЙСІЄНКО,
офтальмолог.

Хто є хто

ЗИЧУ ЛЮДЯМ ДОБРА

ГУДИМА Олександр Васильович. Луцький — Центральний виборчий округ № 41, що на Вінниччині. 1950 року народження, українець, безпартійний. Викладач Луцького педагогічного училища імені Я. Галана. Закінчив Харківський державний університет імені О. Горького, викладач математики, та Луцький державний педагогічний інститут імені Лесі Українки, вчитель історії. Входить до опозиції в парламенті.

— «Король парадоксу», польський сатирик Станіслав Єжі Лец якось зауважив: «У кожного століття є своє середньовіччя». А що зараз на Україні?

— Я вважаю, сьогодні воно саме квітує. Особливо в політичному аспекті...

— А як же бути з процесом національного відродження, про яке скрізь і всі говорять?

— Бачите, говорити то говорять, але... Одне слово, я вважаю, сьогодні ми маємо квіточки середньовіччя. Почекаємо, які будуть плоди. Може таке вродитися, що на всіх, вибачте, гикавка нападе...

— На що в першу чергу ви звертаєте увагу, коли виходите на вулицю, наприклад, незнайомого міста?

— Як усі чоловіки, мабуть, звертаю увагу на все красиве. А в іншому місті піднімаю очі догори і дивлюсь, який прапор майорить над приміщенням державних установ. І коли бачу національний, то відчуваю душевну насолоду — отже, працюю недаремно.

— А коли вам посміхається незнайома жінка, що ви думаєте?

— Теж обов'язково посміхаюся. Взагалі з усіма людьми, які звертають на мене увагу на вулицях, я вітаюся і зичу їм добра. Хай навіть тільки подумки...

— Ви — людина досить кипучої енергії, непосидючий і тому, мабуть, потрапляєте останнім часом, скажемо м'яко, у складні ситуації. Як до таких випадків ставиться ваша сім'я?

— Сім'я у мене, так би мовити, стандартна: дружина Людмила Анатоліївна — інженер, син Олександр восьми років, донька Ганна п'яти років. Вони мої погляди повністю поділяють і підтримують. Син без жовто-блакитного значка до школи не йде, а донька у свята вдягає вишиту сорочку і прикрашається національними символами. Отже, з приводу моїх депутатських конфліктів сімейних драм не буває. Ну, а в побуті всяке трапляється...

— А хобі, уподобання, пристрасті мистецькі ви маєте?

— Звичайно. Найбільше мені подобаються українські народні пісні. Останнім часом, коли відкрилися невідомі історичні, культурні сторінки, на перший план вийшло, як на мене, чи не найбільше багатство нашого народу, що живило його упродовж століть — це пісні. Там — і біль, і страждання, і надія. Із письменників люблю Олеся Гончара за його громадянську позицію. Навіть заздрю йому: він на схилі літ здатен на рішучі кроки, які не всім і молодим під силу. Подобається творчість Івана Драча, Дмитра Павличка, незважаючи на різні періоди їхньої діяльності...

— Уявіть собі: вам надали всеукраїнську трибуну, але дуже мало часу. Що ви сказали б людям?

— Кожен має право бути кращим, повернутися до того природного, що вклали в нас батько й мати, стати щирою людиною і патріотом землі, ймення якої — Україна. А тим, хто поки що не хоче відчувати себе українцем, сказав би: любіть Україну, дорожіть нею, бо вона дала вам притулок, годує, захищає вас, відчувайте і не бійтеся назвати себе громадянами України. Відчувайте, що живете серед українців, які не мають нічого злого проти людей інших національностей, вірте покликові свого серця і разом з нами творіть нову Україну. Вона захистить від тієї спільної наруги, яка чинилася над всіма нами!

Вів бесіду спеціальний кореспондент «Голосу України» Володимир СКАЧКО.

Фото Сергія ДМИТРИЧЕНКА.

Зверніть увагу

ЧЕРГИ ЗА... ВОДОЮ

Через нестачу води, з перебоями працюють у Феодосії молоко- і хлібозаводи, м'ясокомбінат. Деякі котельні перестали подавати тепло в житлові райони.

Така ситуація повторюється тут не перший рік. У Феодосійському водоймищі скупчилось багато мулу. Як тільки повіє вітер, він починає підніматися з дна і забиває фільтри водозабірної башти. Тому ще десять років тому було прийнято рішення прокласти потужніший водовід від сусіднього водоймища. Це дало б змогу забезпечити водою не тільки Феодосію, а й Судак, Планерське, інші селища і села регіону. Будівництво намічалося завершити торік, але відомства, яким доручили ці роботи, не помирившись між собою, зірвали пуск. А облвиконком, покликаний координувати дії, не проконтролював їх. Зараз керівництво області намагається надолужити прогаяне. Щоб пустити водовід, лишилось прокласти близько кілометра труб і ввести в дію насосну станцію.

Л. РЯБЧИКОВ, кор. Укрінформ.

Від Державного банку СРСР

ПРО ДОДАТКОВУ ВІДМІТНУ ОЗНАКУ НА МЕТАЛЕВИХ МОНЕТАХ

Починаючи з 1991 року на лицьовому боці нововиготовлюваних металевих монет вартістю 1, 2, 3, 5, 10, 15, 20, 50 коп. та 1 карбованець (крім пам'ятних і ювілейних монет) зазначатиметься в правому нижньому сегменті монети літера «Л» або «М», яка віповідає першій літері в найменуванні заводу-виготовлювача: Ленінградського монетного двору або Московського монетного двору.

Поряд з монетами, які перебувають в обігу зараз, зазначені монети обов'язкові до прийняття за номіналом державними, кооперативними, громадськими підприємствами, установами, організаціями, колгоспами і окремими особами в усі види платежів, а також установами банків і підприємствами міністерств зв'язку для зарахування на поточні, розрахункові рахунки, у вклади, на акредитиви для переказу без будь-яких обмежень.

Сигнал з космосу

ВАЖКА НІЧ ПЕРЕД СВІТАНКОМ

Астролог Павло Глоба вже багато сказав за час своїх публічних виступів. Та ще більше людям хочеться почути від нього. Це підтвердила зустріч, що відбулася в актовому залі комбінату преси «Радянська Україна».

З дружного хору запитань, адресованих Павлу Павловичу на зустрічі, я вибрала найхарактерніші.

— Яке майбутнє Києва?

— Переживете цей купонний рік. Щодо Чорнобиля, то його зона залишатиметься небезпечною. Хоча нового вибуху я особисто не чекаю. Втім, будь-яка країна з атомною енергетикою приречена. Атомні станції в XXI столітті будуть закриті, адже людство винайшло вже нові джерела енергії, й вони розвиватимуться.

— Чи загрожує нам енергетична криза?

— А що, її у нас нема?

— Як щодо реставрації капіталізму?

— Давайте не повертатися до штампів. Світ змінюється, і ми в ньому теж. Повернутися до того, що вже було, неможливо.

— Як ви оцінюєте нинішню обстановку взагалі?

— Вона важка. Втім, є альтернатива. У березні, за моїми прогнозами, буде можливість не допустити кровопролиття, важких розв'язок. Правителі повинні домовлятися, шукати шляхи взаєморозуміння. 7 червня минає термін, провіщений Нострадамусом про важкі події на нашій землі. Що буде, побачимо. А взагалі, важке життя вже почалося. Витримати б нам 91-94 роки. Наступні, 95-96 — це виповзання з хаосу. Після 1997-го почнеться щасливе життя. А війни не буде, принаймні, ми не братимемо в ній участі. Хоча події, пов'язані з цією трагедією, позначаться і на нашому житті.

— Ви десь зауважували, що Кашпіровський володіє чорною силою...

— Ні, цього не говорив. Я казав, що Кашпіровський — провідник величезної сили і помилятися не має права. Давати ж йому оцінку не в моїй компетенції. Я — астролог.

— Кажуть, що до вас за порадами звертаються політичні діячі, зокрема, наш Президент.

— Ні, Михайло Сергійович не звертався. Деяким же довелося допомагати. Зокрема, Бочарову. Мої прогнози збувалися по місяцях. Він мало не став прем'єром Росії. Але ще стане.

— Що чекає Україну?

— Розколу республіки не буде. Хоча цього року випадуть досить серйозні випробування. У складі Союзу ваша республіка доживає свої останні місяці...

— Чи можлива девальвація грошей?

— Незабаром мішками їх noситимемо.

— Ваш погляд на світ взагалі?

— Світ наш на терезах. Залишилося кілька років до останнього вибору. Зупинити самознищення — то наказ Згори. Ми дійшли вже до критичної межі — забули свої корені, втратили зв'язок між словом і вчинком. Диктатори, вожді привели світ до катастрофи. Втім, буде й оновлення — в XXI столітті. Та особливо важка ніч перед світанком. Для роздумів лишилося років п'ять.

— Чи справді така страшна Рівненська АЕС?

— Так, це велика небезпека. Особливо для 94—95 років. На кожному виступі говоритиму про це, поки уряд не прийме відповідного рішення...

Павло Глоба поспішав. Та зустрічі з ним на Україні й зокрема в Києві відбуватимуться. Він любить наш край, прагне допомогти всім, хто постраждав від чорнобильського лиха. З цією метою організовує в столиці свій астрологічний центр, який відкриється в квітні.

Розмову записала Людмила БАРАНЕВИЧ.

Фото Валерія ОРЛОВА.

SOS!

«САЛЮТ-7»: НЕ ВИКЛЮЧЕНА ПОСАДКА... НА ГОЛОВИ

Так, так на наші голови. І це може статися, починаючи з другої половини доби 6 лютого і протягом 7 лютого. «Салют-7» впаде на землю у вигляді 250 уламків. Найбільша вага — 2,5 тонни у апарату, який мав повернутися на Землю. Тепер куля діаметром у 3 метри буде падати на голови землян із швидкістю до 150 метрів на секунду.

Нас запевняють з центру, що ситуація контролюється, але після аварії на Чорнобильській АЕС ми добре знаємо ціну цьому слову. Вплинути на місце падіння «Салюту-7» може лише... атмосферна буря. А в апараті, що падає, є два цезієві датчики, кілька порохових двигунів, гептілове паливо, яке для людини страшніше, ніж іприт. Отож, від «Салюту» треба триматися подалі.

Мабуть, не менше спеціалістів стурбовані аварією і фінансисти. Якщо «Салют-7» впаде не на наші голови, а десь за «залізним занавісом», то з будь-якою державою доведеться розраховуватися не «дерев'яними» карбованцями. У 1979 році, коли залишки «Космосу-954» з ядерною установкою впали на Канаду, наше випередження капіталістичних країн в галузі освоєння космосу обійшлося у 10 мільйонів доларів. У скільки обійдеться нам нинішній «успіх»? А може, хай сідає на наші голови? Після купонів, порожніх прилавків, раптового обміну купюр наш народ витримає все...

Олександр ВОЛОДИМИРОВ.

...М ДОБРА

— Сім'я у мене, так би мовити, стандартна: дружина Людмила Анатоліївна — інженер, син Олександр восьми років, донька Ганна п'яти років. Вони мої погляди повністю поділяють і підтримують. Син без жовто-блакитного значка до школи не йде, а донька у свята вдягає вишиту сорочку і прикрашається національними символами. Отже, з приводу моїх депутатських конфліктів сімейних драм не буває. Ну, а в побуті всяке трапляється...

— А хобі, уподобання, пристрасті мистецькі ви маєте?

— Звичайно. Найбільше мені подобаються українські народні пісні. Останнім часом, коли відкрилися невідомі історичні, культурні сторінки, на перший план вийшло, як на мене, чи не найбільше багатство нашого народу, що живило його упродовж століть — це пісні. Там — і біль, і страждання, і надія. Із письменників люблю Олеся Гончара за його громадянську позицію. Навіть заздрю йому: він на схилі літ здатен на рішучі кроки, які не всім і молодим під силу. Подобається творчість Івана Драча, Дмитра Павличка, незважаючи на різні періоди їхньої діяльності...

— Уявіть собі: вам надали всеукраїнську трибуну, але дуже мало часу. Що ви сказали б людям?

— Кожен має право бути кращим, повернутися до того природного, що вклали в нас батько й мати, стати щирою людиною і патріотом землі, ймення якої — Україна. А тим, хто поки що не хоче відчувати себе українцем, сказав би: любіть Україну, дорожіть нею, бо вона дала вам притулок, годує, захищає вас, відчувайте і не бійтеся назвати себе громадянами України. Відчувайте, що живете серед українців, які не мають нічого злого проти людей інших національностей, вірте покликові свого серця і разом з нами творіть нову Україну. Вона захистить від тієї спільної наруги, яка чинилася над всіма нами!

Вів бесіду спеціальний кореспондент «Голосу України» Володимир СКАЧКО.

Фото Сергія ДМИТРИЧЕНКА.

— Характерники —

ФІРМА ДЯДЬКА ГРИГОРІЯ

Як був Прокопович молодшим, жодний базар-ярмарок у Глухові не обходився без нього. Вмоститься десь на футлярі з-під баяна — й давай сипати переборами. Затим починався справжнісінький концерт на замовлення. Усім догоджав Прокопович, бо мав у репертуарі силу-силенну популярних мелодій. Грав «за спасибі», аж поки, відбазарувавши, розходилися з майдану люди. Диваком (позаочі) прозвали його не лише за це. От, приміром, утворювалась на дорозі глибока ковбаня — машини ламаються, перехожі обурюються, до газети пишуть. Прокопович теж не змовчить: тут же експромтом видасть сатиричну притчу, а потім... впрягається у візок з піском та щебенем. І поки шляховики мудрують над відпискою, дядько Григорій вже й руки помив після роботи.

Останнім часом не грає вже на базарах та й комунальними справами менше [illegible]ймається. [illegible]іта даються взнаки — [illegible]ому дале[illegible] же за сімдесят. Ал[illegible] Прокопови[illegible] залишився сам собою. Оце зустрів якось його на вулиці зі жмутком алюмінієвого дроту, і дядько Григорій розповів про своє нове хобі. Все почалося з того, що групу фронтовиків напередодні свята Перемоги запросили до Москви. Іменну листівку надіслали і йому, Г. П. Москаленкові. Причепурився молодший сержант у відставці, дістав свої медалі, поїхав. А там почув, що ветерани, мовляв, можуть багато зробити для виховання у молоді хазяйської дбайливості. А чому ні? Повернувся Прокопович додому й почав збирати металобрухт, та не простий, а кольоровий. Капіталу тут не наживеш, однак успіхи вражають. Якось викопав із землі шмат кабеля — майже пуд алюмінію там було. А всього здав на заготпункт півтонни кольорових металів. Здає в хорошому товарному вигляді, хоч за вигляд і не платять. Коли питають, навіщо йому зайві клопоти, — навіть не відповідає. Просто дядьковому єству противна халтура. Пригадую, зламався в мене баян. Відніс Прокоповичу на ремонт. За кілька днів він сам завітав до мене з інструментом і особисто засвідчив якість роботи півгодинним концертом. І досі, через багато літ, мій баян при доброму голосі. Казав же Прокопович: «Гарантія — довічна!». Ще й на корпусі своє прізвище вивів і дату поставив. Фірма!

Іноді кажуть Москаленкові: ну, чого тобі, чоловіче, треба? Пенсію одержуєш, дах над головою є, з голоду не пухнеш. Відпочивай собі — заслужив! Він послухає — й знов за своє.

Без диваків, не мною сказано, нудно було б жити на світі. Чи не тому живемо так бідно й нецікаво, що мало поміж нас їх лишилося.

Віталій МАКСЮТЕНКО.

Глухів
Сумської області.

СВЯТЕ МІСЦЕ ПОРОЖНІМ НЕ БУДЕ

ВІННИЦЯ. Вперше тут відбулися збори крайової організації Всеукраїнського православного братства імені святого апостола Андрія Первозванного. Головою крайової ради братства обрано Валерія Ковальова — одного з активних молодих послідовників на Поділлі руху за відродження української автокефальної церкви. Учасники зборів постановили: представники братства повинні активно боротися за оновлення духу християнства і християнської моралі. Вони покликані Всевишнім для того, щоб проводити серед мирян просвітницько - благодійницьку місіонерську діяльність. Валерій Ковальов сказав, що братство має стати гідним продовжувачем традицій відомого Кирило-Мефодіївського.

Валерій ЛАЗАРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

...банку СРСР

...НА МЕТАЛЕВИХ МОНЕТАХ

...ствами, установами, організаціями, колгоспами і окремими особами в усі види платежів, а також установами банків і підприємствами міністерств зв'язку для зарахування на поточні, розрахункові рахунки, у вклади, на акредитиви для переказу без будь-яких обмежень.

...Ч ...ОМ

— Ні, Михайло Сергійович не звертався. Деяким же довелося допомагати. Зокрема, Бочарову. Мої прогнози збувалися по місяцях. Він мало не став прем'єром Росії. Але ще стане.

— Що чекає Україну?

— Розколу республіки не буде. Хоча цього року випадуть досить серйозні випробування. У складі Союзу ваша республіка доживає свої останні місяці...

— Чи можлива девальвація грошей?

— Незабаром мішками їхноситимемо.

— Ваш погляд на світ взагалі?

— Світ наш на терезах. Залишилося кілька років до останнього вибору. Зупинити самознищення — то наказ Згори. Ми дійшли вже до критичної межі — забули свої корені, втратили зв'язок між словом і вчинком. Диктатори, вожді привели світ до катастрофи. Втім, буде й оновлення — в XXI столітті. Та особливо важка ніч перед світанком. Для роздумів лишилося років п'ять.

— Чи справді така страшна Рівненська АЕС?

— Так, це велика небезпека. Особливо для 94—95 років. На кожному виступі говоритиму про це, поки уряд не прийме відповідного рішення...

Павло Глоба поспішав. Та зустрічі з ним на Україні й зокрема в Києві відбуватимуться. Він любить наш край, прагне допомогти всім, хто постраждав від чорнобильського лиха. З цією метою організовує в столиці свій астрологічний центр, який відкриється в квітні.

Розмову записала Людмила БАРАНЕВИЧ.

Фото Валерія ОРЛОВА.

— SOS! —

«САЛЮТ-7»: НЕ ВИКЛЮЧЕНА ПОСАДКА... НА ГОЛОВИ

Так, так на наші голови. І це може статися, починаючи з другої половини доби 6 лютого і протягом 7 лютого. «Салют-7» впаде на землю у вигляді 250 уламків. Найбільша вага — 2,5 тонни у апарату, який мав повернутися на Землю. Тепер куля діаметром у 3 метри буде падати на голови землян із швидкістю до 150 метрів на секунду.

Нас запевняють з центру, що ситуація контролюється, але після аварії на Чорнобильській АЕС ми добре знаємо ціну цьому слову. Вплинути на місце падіння «Салюту-7» може лише... атмосферна буря. А в апараті, що падає, є два цезієві датчики, кілька порохових двигунів, гептілове паливо, яке для людини страшніше, ніж іприт. Отож, від «Салюту» треба триматися подалі.

Мабуть, не менше спеціалістів стурбовані аварією і фінансисти. Якщо «Салют-7» впаде не на наші голови, а десь за «залізним занавісом», то з будь-якою державою доведеться розраховуватися не «дерев'яними» карбованцями. У 1979 році, коли залишки «Космосу-954» з ядерною установкою впали на Канаду, наше випередження капіталістичних країн в галузі освоєння космосу обійшлося у 10 мільйонів доларів. У скільки обійдеться нам нинішній «успіх»? А може, хай сідає на наші голови? Після купонів, порожніх прилавків, раптового обміну купюр наш народ витримає все...

Олександр ВОЛОДИМИРОВ.

— Це ж треба! —

ГРОШІ ПОСВАРИЛИ, ГРОШІ Й ПОМИРЯТЬ

Мабуть, усі бачили сюжет О. Невзорова про штурм Вільнюського телецентру. В Запоріжжі трапилось щось подібне, але Невзорову тут нічого робити: хлопці міністерства зв'язку на відміну від волог[illegible] в діяли б[illegible]анків і жод[illegible]о пострі[illegible]

Керівник обласного телевізійного передавального центру В. Затагін у цьому місяці зняв з ефіру чотири програми загальним обсягом дві години п'ятнадцять хвилин. На терміновому засіданні працівників телерадіокомітету з'ясувалось: Затагін вважає, що журналісти мають поділитися зі зв'язківцями прибутками від реклами. Спочатку називалася «такса» — 600 карбованців за хвилину, потім, подумавши, шеф зв'язківців оголосив вирок — половина прибутків від комерційної діяльності. Інакше — плакали ваші грошики. А справа в тому, що телерадіокомітет належить до системи Держтелерадіо УРСР, а передавальний центр — до Міністерства зв'язку УРСР. Коли ці організації сиділи на дотаціях, сваритися не було причини. Почали журналісти заробляти гроші — ласі до чужих прибутків зв'язківці рвонули стоп-кран. А поки конфліктуючі сторони шлють апеляції до начальства обох відомств, до третейського судді — Голови Верховної Ради УРСР, між двох вогнів опинилась гласність.

Чи примиряться відомства? На війні є два види боротьби: наступ і оборона. Та в даному випадку краще третій: взяти передавальний центр... в компаньйони. І об'єднатися проти Держтелерадіо і Міністерства зв'язку УРСР. Так у всьому світі, бо не може рука сказати голові: не поділишся — не нагодую...

Олександр МИХАЙЛЮТА, власний кореспондент «Голосу України».
Запоріжжя.

ОБІЦЯНОГО — ТРИ РОКИ?

— Факт і коментар —

Гнилих овочів не було — у наш час це розкіш. Але не бурхливими оплесками зустріли учасників обласної звітно-виборчої конференції профспілок представники громадськості Рівного. Пікетувальники, серед яких більшість були медики, прийшли до дев'ятиповерхового будинку профкурсів, щоб висловити недовіру президії облпрофради та її голові, ще раз заявити вимоги про передачу приміщення профкурсів під лікувально-діагностичний центр, хоча напередодні на сесії обласної Ради народних депутатів, здавалося, уже про все було домовлено. Чому ж з'явилися пікети?

Голова страйкового комітету медичних працівників області Євген Кучерук пояснив:

— Поки що це — тільки рішення обласної Ради, а не акт передачі. Ми навчені гірким досвідом. Минулого року 18 жовтня уже була спільна постанова бюро обласного комітету компартії України, виконкому обласної Ради народних депутатів і президії облпрофради щодо передачі приміщення профкурсів медикам. Минуло понад три місяці, а ніхто й пальцем не ворухнув. Сьогодні ми розмовляли з головою облпрофради Гонтарем. Ми заявили йому: дайте нам гарантії, що такого-то числа буде підписано акт передачі. На що Микола Іванович відповів: «Ви розійдіться, а я зроблю все, що в моїх силах, для вирішення цього питання». Даруйте, але ми не можемо прийняти це як гарантію, бо до цих пір сам Микола Іванович гальмував позитивне вирішення питання.

Половина Рівненської області забруднена внаслідок чорнобильської аварії, і позиції Євгена Кучерука підтримують лікарі Центральної міської лікарні.

— Медиків звинувачують в особистому інтересі, — сказав голова постійної комісії з питань охорони здоров'я і соціального забезпечення Рівненської міської Ради народних депутатів А. С. Дацун. — А наші інтереси в тому, що сьогодні тільки ми, медики, бачимо реальну картину наслідків аварії, поки що тільки ми усвідомлюємо в повній мірі те, що вже є і що чекає наших людей у майбутньому. Розуміти і не діяти — злочин. Це наша остання мирна акція...

— Якщо до 15 лютого питання з передачею профкурсів медикам не вирішиться, — підтверджує Євген Кучерук, — ми оголошуємо загальнообласний страйк. І, думаю, нас підтримають інші.

Валентина ЗАХАРУК, журналіст.

ГОСТІ...

— Вірити! —

ЗОЛОТЕ СЯЙВО НАД КАРПАТА...

Під рубрикою «Вірите — не вірите!» в нашій газеті 10 січня була надрукована бесіда з доктором геолого-мінералогічних наук Сергієм Валентиновичем Нечаєвим, в якій провідний вчений Інституту геохімії і фізики мінералів АН УРСР стверджував: «Золота та інших дорогоцінних металів в надрах України стільки, що легендарні розсипи на річці Юкон в Клондайку — дитячі забавки у порівнянні з тим, чим багаті ми».

Це було перше інтерв'ю геолога журналісту, бо довгі десятиліття все, що стосувалося українського золота, утаємнювалося в надійних сейфах під грифом «цілком секретно».

І от, нарешті, до прогнозу вченого ми можемо додати і сенсаційне повідомлення вже з царини суто виробничої. Пошуковці з Закар... логорозвідувальн... після наполеглив... 40-річного пошук... Карпатах неподал... перше на Україні... родовище благор... лу.

Як нам повідом...

...ики — ФІРМА ДЯДЬКА ГРИГОРІЯ

...опович молодшим, ...арок у Глухові не ...ого. Вмоститься десь ... баяна — й давай ...и. Затим починав... концерт на за... ...оджав Прокопович, ...рі силу-силенну по... Грав «за спасибі», ...увавши, розходили... ...и. Диваком (поза... ...о не лише за це. ...орювалась на доро... ...я — машини лама... ...обуюються, до га... ...опович теж не змов... ...ромтом видасть са... ... потім... впрягає... ...ом та щебенем. І ...удрують над відпис... ...рій вже й руки по...

...и не грає вже на ...унальними справа... ...ита даються ...але... же за сім... ...опови... залишився ...стрів якось його на ...м алюмінієвого дро... ...грій розповів про ...се почалося з того, ...вників напередодні ...просили до Москви. ... надіслали і йому, ...ові. Причепурився ...т у відставці, діставв. А там почув, що ветерани, мовляв, можуть багато зробити для виховання у молоді хазяйської дбайливості. А чому ні? Повернувся Прокопович додому й почав збирати металобрухт, та не простий, а кольоровий. Капіталу тут не наживеш, однак успіхи вражають. Якось викопав із землі шмат кабеля — майже пуд алюмінію там було. А всього здав на заготпункт півтонни кольорових металів. Здає в хорошому товарному вигляді, хоч за вигляд і не платять. Коли питають, навіщо йому зайві клопоти, — навіть не відповідає. Просто дядьковому єству противна халтура. Пригадую, зламався в мене баян. Відніс Прокоповичу на ремонт. За кілька днів він сам завітав до мене з інструментом і особисто засвідчив якість роботи півгодинним концертом. І досі, через багато літ, мій баян при доброму голосі. Казав же Прокопович: «Гарантія — довічна!». Ще й на корпусі своє прізвище вивів і дату поставив. Фірма!

Іноді кажуть Москаленкові: ну, чого тобі, чоловіче, треба? Пенсію одержуєш, дах над головою є, з голоду не пухнеш. Відпочивай собі — заслужив! Він послухає — й знов за своє.

Без диваків, не мною сказано, нудно було б жити на світі. Чи не тому живемо так бідно й нецікаво, що мало поміж нас їх лишилося.

Віталій МАКСЮТЕНКО.

Глухів
Сумської області.

СВЯТЕ МІСЦЕ ПОРОЖНІМ НЕ БУДЕ

ВІННИЦЯ. Вперше тут відбулися збори крайової організації Всеукраїнського православного братства імені святого апостола Андрія Первозванного. Головою крайової ради братства обрано Валерія Ковальова — одного з активних молодих послідовників на Поділлі руху за відродження української автокефальної церкви. Учасники зборів постановили: представники братства повинні активно боротися за оновлення духу християнства і християнської моралі. Вони покликані Всевишнім для того, щоб проводити серед мирян просвітницько - благодійницьку місіонерську діяльність. Валерій Ковальов сказав, що братство має стати гідним продовжувачем традицій відомого Кирило-Мефодіївського.

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».

КАМ'ЯНА ВЕСЕЛКА

Хто хоч раз бачив колекцію самоцвітів, зібрану одеситом Євгеном Лукашовим, вже ніколи не скаже, що каміння — мертве. Камені, як і квіти, живуть власним життям і навіть впливають на нас.

Квартира колекціонера давно стала своєрідним музеєм мінералів, а виставка самоцвітів із зібрання Лукашова — «Кам'яна веселка» — з успіхом демонструвалася в Одесі та Києві.

Євген Отарович спершу вагався: мовляв, це ж моє особисте уподобання. Але друзі переконали — це приховувати гріх! Виставкою зацікавилися сотні, тисячі людей.

Самоцвітів у його колекції кілька тисяч. Почав збирати їх у горах Криму. Лукашов — піаніст, артист естради, часто буває на гастролях, там і поповнює колекцію. Вважає, що ніколи не зібрав би так багато, аби не допомога людей, часом зовсім незнайомих, — на Уралі, в Казахстані, Вірменії, Грузії, Азербайджані. Усе зібране власник вважає колекцією людського взаєморозуміння.

Георгій ЧОРНОМОР.

Фото Олега ВОЛОДИМИРСЬКОГО.

Це ж треба!

ПО...ВАРИЛИ, ГРОШІ Й ПОМИРЯТЬ

...чили сю... ...про штурм ...центру. В ...ось щось ...зорову тут ...лопці міні... ...на відміну ...ли ... ан... ...трі...

...ного теле... ...давального ...н у цьому ...іру чотири ...им обсягом ...дцять хви... ...му засідан... ...елерадіоко... ...: Затягін ...алісти ма... ... зв'язків... цями прибутками від реклами. Спочатку називалася «такса» — 600 карбованців за хвилину, потім, подумавши, шеф зв'язківців оголосив вирок — половина прибутків від комерційної діяльності. Інакше — плакали ваші грошики. А справа в тому, що телерадіокомітет належить до системи Держтелерадіо УРСР, а передавальний центр — до Міністерства зв'язку УРСР. Коли ці організації сиділи на дотаціях, сваритися не було причини. Почали журналісти заробляти гроші — ласі до чужих прибутків зв'язківці рвонули стоп-кран. А поки конфліктуючі сторони шлють апеляції до начальства обох відомств, до третейського судді — Голови Верховної Ради УРСР, між двох вогнів опинилась гласність.

Чи примиряться відомства? На війні є два види боротьби: наступ і оборона. Та в даному випадку краще третій: взяти передавальний центр... в компаньйони. І об'єднатися проти Держтелерадіо і Міністерства зв'язку УРСР. Так у всьому світі, бо не може рука сказати голові: не поділишся — не нагодую...

Олександр МИХАЙЛЮТА,
власний кореспондент
«Голосу України».
Запоріжжя.

ГОСТІ МАЛЕЧІ — ФРАНЦУЗИ

Уже тривалий час член Президії Верховної Ради УРСР Лесь Танюк разом з громадянами Франції, українцями за походженням, — керівником ансамблю «Запорожці» Григорієм Лагойдюком та діячем української автокефальної церкви Іваном Бардаком з міста Шалетт на Луані — організовують регулярні оздоровчі поїздки до Франції дітей, які постраждали від чорнобильської катастрофи. Тепер настала черга для тих, хто змалку виявляє творчі здібності.

Л. Танюк разом з паном І. Бардаком цими днями відвідали Київську музичну школу-інтернат імені М. Лисенка, колектив якої виявив їм найтепліший прийом. Перед гостями виступили юні музиканти.

Водночас медаль повернулася й іншим боком. Лесик Семчук разом із Євгеном Андрусенком запрошені вже на міжнародний конкурс молодих скрипалів у Лондон. Але ж де школі взяти кошти на поїздку? І ще одне. Школа, хоча й єдина в столиці, проте розташована далеко на околиці. Для учнів з інших районів міста вона практично недосяжна. Чи не краще розмістити її в центрі, де й належить знаходитися культурному закладу. Та й дітям буде легше добиратися до музичної школи-інтернату.

Олександр ПАСІЧНИК.

Уміють же люди

● СКОВОРОДА З ПЛАСТМАСИ

Японські господині у захваті від чудо-сковороди, яку створила фірма «Ісічава Рьокі». Сковорода виготовлена із спеціальної вогнетривкої пластмаси, її можна сміливо ставити на електричні, мікрохвильові та газові плити, а головне, страва на ній зовсім не пригоряє.

● КАШЛЯЮЧА ПОПІЛЬНИЧКА

Для тих, хто хоче кинути палити, але не може позбутися цієї шкідливої звички, у крамницях ФРН продається попільничка: тільки-но попіл від цигарки торкається її дна — чути сухий, неприємний кашель.

● АПЕЛЬСИНОВІ ПІДОШВИ

Учені ФРН вивели унікальний сорт апельсина, шкуринка якого настільки міцна, що піддається дубленню, як і шкіра тварин. З цієї шкуринки вже виготовлено експериментальну партію підошов для взуття. Черевики з апельсиновими підошвами, як стверджують їх власники, міцні і не поступаються перед шкіряними.

...ОГО — ТРИ РОКИ?

Факт і коментар

...не було — ...іш. Але не ...ками зуст... ...ласної звіт... ...онференції ...едставники ...ного. Пі... ...ред яких ...дики, при... ...рохового ...сів, щоб ...у президії ...голові, ще ...и про пе... ...профкур... ...іагностич... ...напередод... ...ї Ради на... ...здавалося, ...домовлено. ...пікети?

...вого комі... ...працівників ...ерук пояс...

... — тільки ... Ради, а ...Ми навчені гірким досвідом. Минулого року 18 жовтня уже була спільна постанова бюро обласного комітету компартії України, виконкому обласної Ради народних депутатів і президії облпрофради щодо передачі приміщення профкурсів медикам. Минуло понад три місяці, а ніхто й пальцем не ворухнув. Сьогодні ми розмовляли з головою облпрофради Гонтарем. Ми заявили йому: дайте нам гарантії, що такого-то числа буде підписано акт передачі. На що Микола Іванович відповів: «Ви розійдіться, а я зроблю все, що в моїх силах, для вирішення цього питання». Даруйте, але ми не можемо прийняти це як гарантію, бо до цих пір сам Микола Іванович гальмував позитивне вирішення питання.

Половина Рівненської області забруднена внаслідок чорнобильської аварії, і позицію Євгена Кучерука підтримують лікарі Центральної міської лікарні.

— Медиків звинувачують в особистому інтересі, — сказав голова постійної комісії з питань охорони здоров'я і соціального забезпечення Рівненської міської Ради народних депутатів А. С. Дацун. — А наші інтереси в тому, що сьогодні тільки ми, медики, бачимо реальну картину наслідків аварії, поки що тільки ми усвідомлюємо в повній мірі те, що вже є і що чекає наших людей у майбутньому. Розуміти і не діяти — злочин. Це наша остання мирна акція...

— Якщо до 15 лютого питання з передачею профкурсів медикам не вирішиться, — підтверджує Євген Кучерук, — ми оголошуємо загальнообласний страйк. І, думаю, нас підтримають інші.

Валентина ЗАХАРУК,
журналіст.

ПІДНІМЕМО МІСТО ДО РІВНЯ СЕЛА

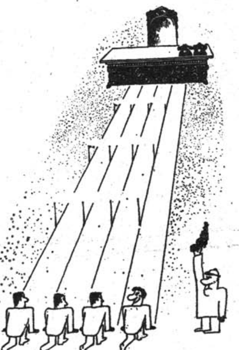
У сімдесяті роки райцентри дружно рушили в похід за статусом міста. Та людей не проведеш: село таким і залишалося, і подібні «міста» влучно охрестили «великими селами». Щоб набрати відповідної кількості жителів, у ці міста включали сусідні села, хутори. З прийняттям Закону про пріоритетний розвиток села, схоже, починається зворотний процес. Загальні збори колгоспу імені Татарбунарського повстання прийняли рішення, яке можна сформулювати приблизно так: «Даєш нашому місту статус села!»

Голова колгоспу, депутат районної Ради **Р. СИВОКІНЬ** пояснює:

— А що ми одержали відтоді, як стали жити в так званому місті? Анічогісінько. Втратили ж багато: насамперед медпрацівники, вчителі, культпрацівники всі пільги, що їх мали. Наші колгоспники, які мешкають у бригадних селах, платять копійку за кіловат-годину електроенергії, а ті, що живуть у Татарбунарах, учетверо більше.

У Татарбунарах мені доводилось бувати часто. І що стосується побутово-комунальних зручностей, то оте псевдомісто поступається навіть перед багатьма селами — центральними садибами міцних господарств. То, можливо, Верховній Раді варто переглянути оті невмотивовані рішення про «підвищення» статусу сіл? До речі, так думають не тільки в Татарбунарах.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент
«Голосу України».
Одеська область.

ЗОЛОТЕ СЯЙВО НАД КАРПАТАМИ

...ирте — не ...газеті 10 ...вана бесі... ...олого-міне... ...ргієм Ва... ...аєвим, з ...ї Інститу... ... мінералів АН УРСР стверджував: «Золота та інших дорогоцінних металів в надрах України стільки, що легендарні розсипи на річці Юкон в Клондайку — дитячі забавки у порівнянні з тим, чим багаті ми».

Це було перше інтерв'ю геолога журналісту, бо довгі десятиліття все, що стосувалося українського золота, утаємнювалося в надійних сейфах під грифом «цілком секретно».

І от, нарешті, до прогнозу вченого ми можемо додати і сенсаційне повідомлення вже з царини суто виробничої. Пошуковці з Закарпатської геологорозвідувальної експедиції після наполегливого, майже 40-річного пошуку, знайшли в Карпатах неподалік Берегова перше на Україні промислове родовище благородного металу.

Як нам повідомили в об'єднанні «Укргеологія», родовище прийнято на баланс Державної Комісії по запасах СРСР. В Раді Міністрів республіки вирішується питання про будівництво переробного заводу.

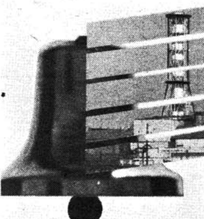
Отже, замість обережного знаку запитання сьогодні можна ставити оптимістичний знак оклику: «Віриті»!

Сергій ЛЯНГЕ.

Народне обговорення

До проекту Закону Української РСР «Про статус громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи» необхідно

ВНЕСТИ ДОПОВНЕННЯ

Читаючи з олівцем проект нового закону, зробили деякі уточнення та доповнення. Почнемо з розділу І. У статті 2 «Визначення території радіоактивного забруднення та категорії зон» сказано, що «територія радіоактивного забруднення — це територія, на якій виникло **стійке** забруднення навколишнього середовища радіоактивними речовинами...» і далі по тексту. Все начебто гаразд, однак виникає запитання щодо висновку «стійке забруднення». Як його розуміти?

Чи можна вважати, наприклад, стійким забруднення на рік, два, три або десять років? Якщо орієнтуватись на вказані ізотопи цезію, стронцію та плутонію, то період напіврозпаду цих ізотопів різний. Від десятків до тисяч років. І якщо територію можна вважати очищеною від цезію, то як бути з плутонієм, стронцієм та іншими радіоактивними ізотопами, які випали після аварії?

Не встановлено і механізм визначення територій, які потребують «реалізації необхідних заходів по ліквідації» наслідків катастрофи. Хто буде визначати ці території, а отже і встановлювати їх відповідний статус?

Потребує уваги і стаття 14 розділу II «Визначення осіб, які відносяться до «Учасників ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС». В кінці першого абзацу сказано, що до таких учасників чорнобильських подій відносяться громадяни, що «здійснюють свою діяльність у зазначених зонах». Тобто йдеться про тих, хто працює зараз у зазначених зонах (відчуження, безумовного відселення та гарантованого відселення)?

Якщо це так, то список таких осіб буде безкінечним. Адже Чорнобиль кличе нових і нових людей. А пільгові періоди обмежені, в основному, 1990 роком. Як бути тим, хто перейшов цей рубіж? Чи знову будуть доповнення до закону?

Далі — стаття 16, в якій є, на наш погляд, неточності у назві: «Встановлення зв'язку між погіршенням стану здоров'я та наслідками чорнобильської катастрофи». Що значить «погіршення стану здоров'я»? Це, скажімо, тимчасове респіраторне захворювання, яке переходив на ногах, якась хвороба, коли забрали до лікарні, чи тяжка недуга, пов'язана з розладом організму?

У пункті 3 статті 17, де ведеться мова про відповідальність держави, сказано, що «вона бере на себе всю відповідальність за нанесення «моральної шкоди» потерпілим та їх сім'ям від катастрофи». А як і хто визначає моральні збитки? Якщо бути послідовним, то їх зазнало все населення республіки, на території якої сталася аварія. Чи варто це вносити у конкретну статтю закону? Може,ліпше було сказати про це у відповідній преамбулі?

Валерій ОСІНЦЕВ,
слюсар спеціального управління «Південенергомонтаж», учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.
Київ.

Фото **Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.**

Почуваємося вигнанцями

Прочитали проект Закону «Про статус території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС» і знову пересвідчились, що про захист так званих самосельців — ні слова. Склалось таке враження, що ми якісь «мертві душі», що нас взагалі немає на світі. Але це ж не правда! Зараз нас, «самосельців», живе в чорнобильській зоні майже 1200 чоловік. І повернулися ми з місць евакуації назад додому не від хорошого життя, а передусім, тому, що будинки, які нам спорудили, почали геть розвалюватися. Поїдьте, наприклад, у село Право Жовтня Згурівського району Київської області і переконаєтесь, що пишемо правду.

Так от. Після повернення в чорнобильську зону живемо на радіоактивній землі, але за це не отримуємо до своїх пенсій жодної копійки. Мало того, нам ніде купити хліба й продуктів, немає де заправити балони газом... Багато хто з немічних жителів Чорнобиля випрошують біля їдальні у «ліквідаторів» талони на харчування. Схаменіться, люди добрі, там, у Києві й Москві, не робіть з «самосельців» старців... У нас ніхто не питав дозволу будувати АЕС, то чому ж ми стали тепер на своїй рідній землі вигнанцями? Чому нас взагалі не вважають за людей?

Ось лише один приклад. Уряд країни затіяв вилучення грошей для обміну, тому були змушені три дні чекати з Іванкова працівників Держбанку. Було дуже холодно, і щоб не замерзнути палили вогнища. Багато хто після того захворів.

Тож є у нас конкретна пропозиція: визначити в Законі УРСР «Про статус території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС» права і обов'язки так званих «самосельців». Ми не просимо милостині. Дайте нам хоч мізерну частину з того, що мають пенсіонери в кожній країні.

З повагою і надією від імені всіх «самосельців» чорнобильської зони

Михайло ТУМЕНОК,
Анастасія КОВАЛЬОВА,
Роман ЮЩЕНКО,
Сергій ФЕДОРЕНКО.

Ми наближаємося до п'ятої річниці трагедії у Чорнобилі і все надіємось. Надіємось на те, що закони запрацюють і захистять усіх потерпілих від невидимого, такого безжалісного ядерного молоху.
Надія вмирає останньою.

А ПРО НАС ЗАБУЛИ

Тим, хто брав участь у чорнобильських подіях, важко зрозуміти, чим керувалися Рада Міністрів СРСР та профспілки, коли приймали спільну постанову № 325 від 31 березня 1990 року. У ній йшлося про заходи по поліпшенню медичного обслуговування і соціального забезпечення «ліквідаторів».

Скоро мине рік як діє постанова, а людям від неї, як кажуть, ні холодно, ні жарко. Хоча б тому, що Мінатоменергопром СРСР не подбав про посвідчення. А як отримати пільги, коли немає головного — документа, який їх засвідчує.

Багато сподівань покладали на закон про статус потерпілих від аварії. Однак, вивчивши його проект так і не знайшли відповіді на ряд питань.

Ось, наприклад, таке. Чимало учасників ліквідації аварії захворіло. Зв'язок хвороби з роботою в зоні доведено через міжвідомчу експертну раду. Нарешті отримали і так звану форму Н-1, тобто акт, який остаточно засвідчує шкоду здоров'ю.

Годі говорити, яких поневірянь зазнають «ліквідатори», пройшовши через всі бюрократичні перепони. І ось, читаючи проект закону, знову не знаходимо там відображення наших інтересів. Забули про нас, чи що? Виходить, ми ще не інваліди, але вже і не здорові люди. То як бути? Чи захистить закон тих, кому встановлено зв'язок захворювань з роботами в чорнобильській зоні?

Анатолій НАУМОВ,
інспектор управління охорони при УВС Київської області,
Владислав РЕЙСЬКИЙ,
кінооператор «Укртелефільму» та ще 14 підписів.

ГОЛОДОВКА «ЧОРНОБИЛЬЦІВ»

СУМИ. Група учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС з 29 січня почала голодовку. На цей крайній захід семеро «чорнобильців» зважилися, стомившись чекати, доки держава хоч частково відшкодує їм втрачене здоров'я. Приводом стало звернення до обласних та республіканських інстанцій з проханням задовольнити життєво важливі запити, яке залишилося без відповіді.

Голодовку, яку оголосили К. Яковенко, Г. Демченко, П. Каліман, В. Михно, А. Рогозін, А. Сикалов, І. Леунов, проходить у 2-й обласній лікарні. А один з пунктів вимог стосується саме цього закладу. Колишня лікарня ЛСУ названа диспансером радіаційного захисту населення, але це на папері. Насправді торік з дев'яти тисяч «чорнобильців», які живуть на Сумщині, тут обстежувалося лише 489 хворих. В основному ж послугами лікарні користуються «колишні»...

Обласне керівництво ігнорує акцію «чорнобильців». Але вони будуть триматися аж до виконання всіх вимог, опублікованих у міській газеті «Добрий день».

Віталій МАКСЮТЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

ВІД КРИЗИ — ДО КОМЕРЦІЇ

Недавно в Києві побував комерційний директор Східного комітету німецької економіки доктор Карл-Герман Фінк. Між діяльністю комітету й тим фактом, що ФРН — найбільший торговельний партнер Радянського Союзу на Заході, а також країн колишнього «соціалістичного табору» існує прямий зв'язок. Цей зв'язок не переривався навіть у нелегкі часи конфронтації, коли мовчали політики. Тоді труднощі долалися завдяки співробітництву в галузі економіки.

А зараз, у час жорстокої політичної, економічної та соціальної кризи, що охопила наше суспільство! Яка зараз позиція наших торговельних партнерів, коли й найкращі задуми і передбачення ламає нестабільність ситуації, коли закони часто або не спрацьовують, або ще й не прийняті.

Запитань виникає безліч, і я попросила доктора Фінка відповісти бодай на кілька з них.

— Пане Фінк, останнім часом інтерес Східного комітету німецької економіки до України помітно зріс. Про це свідчить і минулорічне відвідання його президентом столиці нашої республіки, і активна діяльність представників підприємств — членів комітету...

— Так, і це закономірно: Україна — багата країна з непоганою інфраструктурою, природними ресурсами. Та й промисловість донедавна мала досить високий рівень. Але я назвав би найактивніший фактор, що нас зараз приваблює — ваші талановиті люди, традиції, які не знищені вщент. Крім того, Україна ближче до центру Європи. Звичайно, як розвиватиметься наше співробітництво, залежить і від ситуації на надзвичайно високому рівні — відносин Союзу і республік. Але процес перетворення республіки у самостійну — неминучий. Інакше країна не оздоровиться.

І ще. Тут я зустрічаю у людей гаряче бажання до ділового співробітництва, що базується вже на конкретних зрушеннях на шляху до ринку.

— Ви помітили такі зміни?

— Звичайно. В усякому разі я зустрів розуміння, що повернення до старих структур бути не може. Мені здається, що наші потенційні партнери теж дійшли висновку: чекати поки з'являться нові структури недоцільно. Тому зараз найбільш реальний напрям — встановлювати зв'язки на найнижчому рівні. Між підприємствами. І ми готові сприяти цьому.

На шляху до ринку

Звичайно, слід враховувати політичну ситуацію, але я оптиміст і вірю, що ситуація зміниться на краще. Так, це нелегко, але ми маємо приклад Польщі, яка зуміла подолати труднощі. Польща незабаром матиме тверду валюту, там уже зник чорний ринок і товари можна купити за гроші. А ще недавно було так, як і у вас.

Ринкові ціни, запроваджені в Польщі, — захід проти інфляції, хоч і непопулярний. Але якщо люди, одержуючи платню, можуть придбати на неї товар, то це означає і оздоровлення економіки.

— Ви говорите про ці процеси з непідробним інтересом.

— Ну, звичайно! І не тільки я. Чимало німецьких комерсантів, які працюють на ринках багатих європейських країн, прагнуть освоїти і український ринок, установити взаємовигідні зв'язки, робити спільний бізнес. Ми розуміємо, що традиційний експорт тут не пройде і зрозуміло чому: у вас фінанси, як кажуть, співають романси. Тому треба довго пошукати, що у вас можна купити. На Україні є люди, які вміють це робити. І нам треба їх знайти.

Можливо, це й нетрадиційний шлях. Наприклад, ми б купували продукцію металургійних підприємств, але вона неконкурентоспроможна. Тому ми готові модернізувати такі підприємства з тим, щоб бути споживачами їхньої продукції.

— Пане Фінк, свого часу Україна мала тісні зв'язки з колишньою НДР. Слід відзначити, що це було досить плідне співробітництво...

— Я з вами згоден. І ці відносини треба зберегти. Нещодавно створена німецько-українська асоціація крім усього іншого саме цим і займається. При сприянні Східного комітету німецької економіки функціонуватиме група німецько-українського підприємництва. Вона сприятиме діяльності приватних малих і середніх підприємств, що, слава Богу, починають створюватися на Україні. Вони матимуть можливість отримувати різноманітну інформацію про нові проекти, поради і консультації про поки що невідомий їм світ ринкових відносин.

Українські підприємці, зокрема, братимуть участь у розвитку будівельної промисловості — адже один з чотирьох центрів базуватиметься в Києві.

Для мене, наприклад, надзвичайно важливе співробітництво в галузі освіти. І не тільки між університетами. Це може бути створення комерційних шкіл не для інженерів високої кваліфікації, а для ремісників, спеціалістів середньої ланки.

— А як це зробити конкретно?

— Наш комітет відкриває в Західному Берліні бюро, яке допомагатиме підприємствам України і колишньої НДР відновити старі чи встановити нові зв'язки. Група спеціалістів займатиметься тим, що допомагатиме зустрітися партнерам, порадить, як краще вийти зі складної ситуації. Зрештою, комітет буде вносити інвестиції для модернізації застарілих виробництв — це нова форма фінансування. Ми сприятимемо виходу таких підприємств на спільний ринок через Німеччину і навпаки. Тому ми готові до контакту з українськими підприємцями, бізнесменами, комерсантами, які мають оригінальні ідеї та пропозиції і не бояться ризикувати. Ми — за співробітництво з ними.

Інтерв'ю взяла Валентина ПИСАНСЬКА.

Компетентний прогноз

ГРОШОВА РЕФОРМА?..

Від купонів — до паралельної валюти

Сьогодні наша економіка зіткнулася з ситуацією, за якою інфляційне знецінення грошей стало некерованим процесом. І справа тут не тільки в емісії грошових знаків. Верстат, що друкує гроші, за наявності відповідної політичної волі можна зупинити. Однак саме припинення друкування додаткових грошей над обсяги обігу, до якого закликають окремі економісти, як свідчить досвід, в тому числі й нашої республіки, мало що дає на практиці. Збільшення обсягу грошової маси відбувається не тільки через додатковий випуск паперових знаків, а й через прискорення обігу. В умовах знецінення грошей кожен прагне швидше їх витратити.

Все це засвідчує, що грошову систему треба змінювати не за допомогою подальшої централізації, а навпаки. Спочатку автономної стабілізації, а потім зближення. Такий підхід має бути в основі заходів у справі реформи грошової системи республіки. Як на мене, у нас іншого способу просто немає.

З моєї точки зору треба переходити до паралельного обігу двох грошових одиниць — загальнодержавних грошей — карбованця — та української республіканської грошової одиниці.

Сама ідея паралельної валюти не нова. Певний досвід є і в нашій країні. Маю на увазі подвійний обіг в середині 20-х років червінця, який мав статус конвертованої валюти і державних банківських білетів. Прототипом може служити й сучасна паралельна структура грошової системи КНР, де поряд із звичайним юанем існує і спеціальний, дорожчий, конвертований юань.

Які ж функції має виконувати нова грошова одиниця у запропонованій системі. Насамперед захист республіканського ринку. Причому емісія республіканських грошей мусить бути розрахована лише на покриття найбільш дефіцитної частини обігу товарів та послуг. Ідеться про відповідну реформу карток споживача та свого роду легалізацію талонів, або квазігрошей. Республіканські гроші могли б виплачуватися всім, хто їх захотів би. Їх маса повинна відповідати наявній масі лімітованих товарів та послуг. При цьому кожному власникові цих грошей має бути гарантовано, що він зможе витратити їх за відповідним призначенням.

На перший погляд може здатися, що ідея ця безперспективна. Адже з переходом на ринкові відносини проблема диференційованої торгівлі поступово себе вичерпає. І це справді так. Але водночас виникне проблема іншого характеру, яку без автономної грошової одиниці буде вирішити важко. Маю на увазі заходи щодо соціального захисту населення, включаючи дітей та осіб пенсійного віку. Такі заходи, як відомо, тепер розробляються. Зрозуміло також, що вони не будуть ідентичними в різних республіках. Тому треба захистити населення своєї республіки.

Або припустимо, що в нас у республіці ціну на хліб не буде підвищено, а в одній з сусідніх республік ціни зростуть у кілька разів. Які ж інструменти захисту республіканського ринку треба застосувати? Знову талони? Чи, може, краще свої гроші?

Реформування республіканської грошової системи сприятиме вирішенню ще однієї важливої проблеми. Ідеться про валютну конвертованість.

Це передбачає загальну інтеграцію національної економіки у структуру світового ринку. Багато фахівців дотримується думки, що впровадження паралельної валюти — найоптимальніший шлях досягнення зазначеної мети. Але головне гальмо тут — відсутність внутрішньої товарної конвертованості карбованця, без якої говорити про його валютну конвертованість просто безглуздо.

Отже, треба, щоб емісія республіканської грошової одиниці здійснювалася не просто під товарну масу, що реально існує, а під товари і послуги підвищеного попиту, вартісна та споживча структура яких близька до умов світового виробництва.

Саме тоді зросла купівельна спроможність республіканських грошей дасть змогу встановити дещо вищий порівняно з карбованцем коефіцієнт. Співвідношення це важко передбачити зарані. Тут своє вагоме слово скаже ринок. Хоча можна використати досвід так званого «плаваючого курсу», за яким регулюється співвідношення валют світового ринку.

Названа перевага республіканської грошової одиниці надасть їй більшого динамізму у розв'язанні питань конвертованості. Приміром, якщо співвідношення між карбованцем і республіканською грошовою одиницею буде 1 до 1,5, то конвертованості український карбованець досягне у півтора раза швидше.

Зазначена схема визначає не тільки найзагальніші принципи формування паралельної структури грошового обігу, а її об'єктивні грані. Вона свідчить, що бінарна система грошового обігу може розглядатися лише як перехідна структура, розрахована на період повного становлення ринкових відносин, включаючи й термін їх інтеграції в світову економіку.

Зрозуміло й те, що із завершенням переходу карбованця у статус конвертованої валюти функції системи паралельних грошей себе повністю вичерпають. Тобто й республіканська грошова одиниця, і карбованець, що нині діє, стануть економічно тотожними величинами. За цих умов обіг останнього в межах республіки стане зайвим. Але це зовсім не означатиме повну ізоляцію республіканських грошей від загальносоюзної системи. Навпаки, зміни, що відбуваються, в перспективі й мають створити об'єктивні підвалини для формування принципово нової цілісності єдиної грошової системи країни.

Іще одне. В законі про економічну самостійність УРСР йдеться про підпорядкування Національного банку України, який треба ще створити, Верховній Раді республіки. Однак цей законодавчий акт можна сповна реалізувати тільки тоді, коли буде прийнято Закон про емісію грошей, бо сам по собі цей акт ще не створює гарантій проти довільного використання верстата, що друкує гроші. Цей процес має регламентуватися законом. Ось чому хотілося б, щоб народних депутатів республіки зацікавили ідеї, викладені в цій публікації. Вони бачаться мені вельми важливими. Адже йдеться про своєрідну грошову реформу, особливість якої — її абсолютна безкровність. Не порушуючи встановлених зв'язків, вона водночас стала б істотним важелем у справі практичної реалізації прийнятого закону про економічну самостійність України. Власна грошова одиниця — це невід'ємний атрибут державності.

Анатолій ГАЛЬЧИНСЬКИЙ, доктор економічних наук, професор Київського інституту політології і соціального управління.

Перcидська затока: ДЕНЬ ЗА ДНЕМ

Наш прес-клуб

ОЧИМА ЗАРУБІЖНИХ КОЛЕГ

«У наш час війна не є чимось героїчним, а несе в собі щось зловісне. Однак зараз уперше з'явився шанс продемонструвати всім агресорам, що народи виступають проти них. Цілком можливо, що ця спільна акція започаткує новий світовий устрій».

«Штутгартер цайтунг» (ФРН).

* * *

«Уже з перших днів війни у Перській затоці гостро постало питання, коли закінчиться ця кривава суперечка. Можна сподіватися, незабаром. Кожний новий день війни — це вже зайвий день. Саддам Хусейн, який сховався у бункері, не може виграти і ніколи не виграє війну. Про це знає весь світ. Проте, ще дуже багато бомб упаде на землю перед тим, як він зробить єдиний необхідний висновок і залишить територію Кувейту».

«Рейніше пост» (ФРН).

* * *

«Події в Прибалтиці можуть примусити б... прихиль... М. Горб...

Нотатки оглядача

ХТО ВИПЛЕКАВ АГРЕСОРА?

Саддама Хусейна одні згадуватимуть як диктатора і загарбника чужих територій, інші (особливо у мусульманському світі) називатимуть національним героєм, щось на зразок Саладіна, який об'єднав арабів у боротьбі з хрестоносцями. Так це чи ні, можна сперечатися.

Втім, сьогодні мова не про самого Саддама. Останнім часом у нас в країні стає дуже модно каятися: дивіться, мовляв, якого монстра ми виховали і озброїли! Нещодавно, у Москві пролунали заяви, що Саддам Хусейн є «дітищем радянського тоталітаризму, яке ми виростили під опікою нашої ідеології і з допомогою величезних поставок зброї». Що ж, з одного боку, важко з цим не погодитися. Як відомо, починаючи від 1972 року, коли був підписаний Договір про дружбу і співробітництво між двома країнами, ми добре подружилися. І це було вмотивовано. Адже Ірак оголосив, що відкидає капіталістичний шлях розвитку і розпочинає будувати соціалізм. І навіть коли через декілька років Саддам розігнав іракську компартію, репресувавши багатьох комуністів, дружні зв'язки не були розірвані. Виникає запитання — чому? Як на мене, то, крім геополітичних інтересів, які СРСР переслідував на Близькому Сході (для цього там треба було мати союзників), важливою причиною було і те, що Ірак перетворився на той час у найбільшого покупця радянської зброї серед країн, що розвиваються. Хто ж відмовиться від такого «друга»? Купувалося все — від автоматів Калашникова до горезвісних ракет «Скад». Причому, на відміну від більшості наших приятелів із «третього світу», Ірак добре платив і, головне, конвертованою валютою. Тільки за останнє десятиріччя, повідомив стокгольмський інститут СІПРІ, Радянський Союз постачив Багдаду різноманітної зброї на суму понад 13 мільярдів доларів.

Однак, з другого боку, було б наївно стверджувати, що тільки завдяки СРСР іракський режим зміг озброїтись до зубів. Зростаючий апетит Саддама Хусейна, війна з Іраном потребували дедалі більше зброї, і тоді на допомогу прийшов Захід. Гроші, як кажуть, не пахнуть. Першою відгукнулась Франція. Починаючи з 1976 року, вона почала продавати іракській армії винищувачі «Міраж» і «Сюпер-Етандар», протикорабельні ракети «Екзосет», гармати, вертольоти та інші види найсучаснішої зброї. Деякі з них навіть ще не мала на озброєнні французька армія, в той час як більшість радянської військової техніки, що надходила до Іраку, була застарілою. Таким чином на ірано-іракській війні випробовувалась смертоносна продукція військових концернів Франції. Не залишалась осторонь і ФРН. Понад сто німецьких фірм брали участь у створенні іракської військової промисловості, зокрема встановили технологічні лінії для виробництва хімічної зброї. Ультрамодерні озброєння, за свідченням газети «Монд дипломатік», продавали Іраку також Сполучені Штати, Англія, Бразилія та Південно-Африканська Республіка. До речі, ракети «Скад» долітають зараз до Ізраїлю і Саудівської Аравії завдяки модернізації, яка була здійснена західними фірмами. Тому французький політичний експерт Домінік Моазі також мав усі підстави заявити днями, що «ми (тобто західні країни) створили свою власну потвору в особі Саддама Хусейна і несемо за це велику відповідальність перед усією світовою громадськістю».

Що ж, треба вітати таку заяву. Нарешті, і на Заході почали визнавати, що спільно з нами виплекали агресора. Втім, на мою думку, найголовніше зараз — від слів перейти до діла і взяти під надійний міжнародний контроль торгівлю зброєю. Адже і сьогодні цей кривавий бізнес триває.

Ігор ГРУШКО.

«Гаряча» лінія

До боїв на суходолі ще не дійшло

Союзницькі збройні сили продовжують бойові операції проти Іраку. Як і раніше, головна перевага віддається атакам з повітря. Саме завдяки вдалим діям американських льотчиків, за повідомленнями засобів масової інформації США, було підпалено ще 25 іракських танків. Крім того, бомбардувальники Б-52 провели кілька успішних рейдів на позиції іракської республіканської гвардії. А загалом союзницька авіація здійснила близько тридцяти успішних бойових вильотів, завдавши серйозної шкоди військам Саддама Хусейна. Тим часом американський лінкор «Міссурі» обстрілював іракські позиції в Кувейті. За повідомленням військових, 900-кілограмові снаряди, випущені з лінкора, зруйнували іракські підземні бункери на території окупованої країни. Після війни у Кореї «Міссурі» вперше бере участь у бойових діях.

США повідомляють, що Ірак переводить свої командні пункти до житлових районів Багдада. Це робиться з метою захисту командних центрів і бойової техніки від нальотів повітряних сил союзників. Іракські командири переводять свої бойові пости у будівлі шкіл, бо чудово розуміють, що американські сили не будуть бомбити ці будинки, — заявив з цього приводу командуючий американськими військами у районі Перської затоки генерал Шварцкопф.

У Нью-Йорку генеральний секретар ООН Перес де Куельяр висловив занепокоєння з приводу затягування конфлікту. Він підтримав ініціативу президента Ірану, який заявив, що має план переговорів з метою припинення бойових дій в регіоні.

Еврика!

НЕВИЧЕРПНЕ ДЖЕРЕЛО ЕНЕРГІЇ

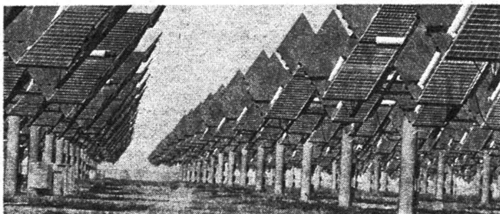
Кожного дня населення Землі витрачає два з половиною мільярди тонн нафти. Без цього пального, яке гарантує технічний прогрес, вже неможливо уявити наше існування. З другого боку, намагаючись забезпечити собі комфортне і багате життя, людство поступово наближається до екологічної катастрофи. Тільки у Сполучених Штатах промислові підприємства викидають у повітря щороку біля п'яти мільярдів тонн вуглекислого газу.

І все ж учені-екологи не втрачають оптимізму. Експерти з питань екології, які нещодавно зібрались у Берліні на наукову конференцію, дійшли висновку: наша планета має невичерпні джерела енергії, які можуть задовольнити потреби всього людства. Ідеться про енергію води, сонця і вітру.

Вперше нові енергетичні джерела почали широко застосовувати у Каліфорнії. Тут діє багато електростанцій, що використовують енергію вітру і сонця, а також тепло Землі. В цьому американському штаті ними виробляється 15 відсотків усієї електроенергії. Більше того, у порівнянні з 1980 роком викиди вуглекислого газу тут скоротилися майже вчетверо. Постійно зменшується і вартість нетрадиційної електроенергії. Сьогодні один «сонячний» кіловат, наприклад, коштує каліфорнійцям дешевше, ніж звичайний, який виробляється на атомній електростанції.

Борис ПАХОМОВ.

На фото: геліоелектростанція у Каліфорнії.

Інформ-шоу

БОЖЕ, ДОПОМОЖИ!

Як й інші американські президенти у воєнний час, Джордж Буш шукає заспокоєння у релігії. За словами його друзів, війна загострила релігійні почуття президента. Кожного вечора, перед тим як лягати спати, він і перша леді Барбара Буш моляться вголос за безпеку американських військ і швидку перемогу Сполучених Штатів у Перській затоці.

РАДІО ЗАМІСТЬ ГАРМАТ

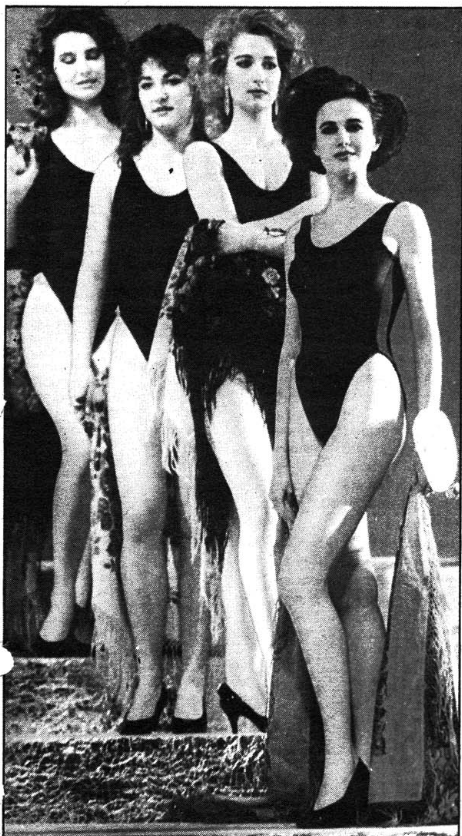
Радіостанція «Голос Америки» орендувала у саудівців середньохвильовий передавач. Для чого? Виявилося, що це обладнання дає змогу американцям цілодобово транслювати на І... програми, спрямовані проти багдадського режиму. «Завдяки нашим передачам, — заявив один з керівників «Голосу Америки», — ми зможемо взяти гору над Саддамом Хусейном».

ЗНОВУ НА БІЙ З МОДЖАХЕДАМИ!

Як повідомило агентство Бахтар, лідери «Ісламської партії Афганістану» і «Ісламського союзу за визволення Афганістану» Хекматіар та Сайяф розпочали вербувати афганських найманців. Планується надіслати їх у Саудівську Аравію для участі у боях на боці багатонаціональних сил. Враховуючи те, що деякі радянські «афганці» виявляють бажання захищати Ірак, то чи не повториться недалеке минуле?

БАЛ НЕ ВІДБУДЕТЬСЯ

Славнозвісний Віденський оперний бал, призначений на 7 лютого, не відбудеться. Про це повідомив міністр культури і освіти Австрії Шолтен. В умовах, коли у світі палає один з найбільших воєнних конфліктів за останній час, австрійський уряд вирішив вважати недоцільним продовжувати підготовку такого масштабного розважального заходу і рекомендував відмовитись від його проведення. Таким чином, вперше за багато років порушено традицію. Свято, яке вважають одним з найважливіших культурних подій Австрії, випало з календаря.

ВІД ШВЕЦІЇ ДО ЛУБЕН

Здається, ще давні греки встановили параметри божественності для жінки: 90-60-90.

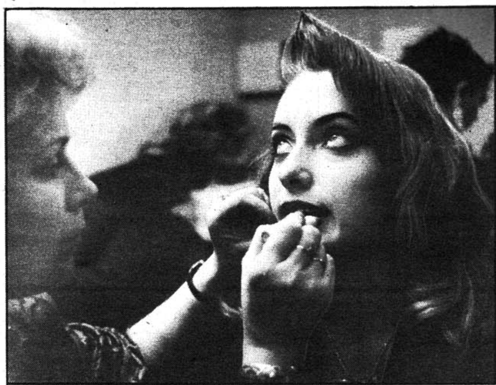
Втім, як не дивно, конкурсів краси у них не було, оскільки не було поняття про індивідуальність.

Жодна з 24-х учасниць Першого національного конкурсу «Українська красуня-91» не повторила античну богиню краси, але й не відходила від неї надто далеко.

Корону отримала киянка. Титули «Віце-міс» дісталися не киянкам: Юлії Шестопаловій, Онезі Пономаренко та Марині Пащенко. Взагалі ж конкурс показав, що Україні в принципі чуже таке поняття, як «провінційність», своїх красунь сюди прислали не тільки великі міста, а й Біла Церква, Лубни. Сподіватимемося, що згодом ця географія стане ширшою.

А поки що три наші віце-міс поїдуть на десять днів до Швеції...

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

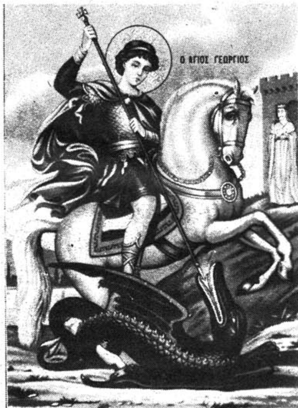

МИ ВСІ — БРАТИ І СЕСТРИ

Під диригуванням вождя всіх народів йшли на Голгофу і окремі вільнодумці, і народи. Були оголошені ворожими «єретичні» напрямки у науці, літературі, мистецтві. Однак ще нікому не вдавалося знищити віросповідання, бо терновий вінок приваблює людські серця більше, ніж корона. Причаївшись у підпіллі нескореного духу віруючих, Українська греко-католицька церква жила, діяла, звершувала свої обряди, навчала пастирів. Нарешті вона здобула право на легальне існування, хоча на її шляху ще багато терніїв...

Біографія владики Володимира Стернюка схожа на драматичну історію Української греко-католицької церкви. До війни був місіонером на західноукраїнських землях, а по війні — політв'язнем сталінських таборів. Потому здобував хліб насущний, працюючи в різних радянських установах, і водночас дарував хліб духовний тим, хто попри переслідуванню держави зберігав відданість греко-католицькій церкві. Нині — Містоблюститель і правлячий архієрей Києво-Галицької митрополії.

— Ваше Високе Преосвященство, історія Української греко-католицької церкви настільки спотворена усілякими ярликами, що нині широкому загалу невідоме її істинне обличчя. Нам, очевидно, не обійтися без історичного екскурсу — і в глибину віків, і у вчорашній день...

— Почнемо з глибини віків. 988 року київський князь Володимир Великий урочисто проголосив Христову церкву, яка вільно, без примусу почала поширюватися по всій Київській Русі. 1054 року Рим і Константинополь почали, висловлюючись сучасною мовою, конфронтувати з приводу верховної влади над церквою. Певний час Українська Христова церква була самостійною і підтримувала хороші стосунки і з Константинополем, і з Римом. Московський самодержець Іван Грозний зажадав мати власний патріархат. І коли 1475 року Константинопольський патріарх приїхав до Москви за грішми, щоб відкупитися від турецької влади, цар змусив його призначити патріарха в Москві.

У другій половині XVI століття загарбані українські землі увійшли до складу Польсько-Литовської держави. Відтоді Українська церква почала занепадати. Деякі єпископи вирішили укласти унію з Римом, яка давала б можливість унезалежнитися і від польських, і від московських властей. На цьому соборі було укладено два послання. Одне — до папи Климентія VIII, в якому визнавалася його зверхність над Українською церквою, але з повним збереженням її обрядовості і традицій. Друге послання до польського короля Сігізмунда III з проханням зрівняти в правах українське православне духовенство з латинським. Акт унії затвердили, а права українських єпископів, як зрештою і всього українського народу, були зневажені. З веління короля їм не надали місць у сенаті.

Не все українське духовенство сприйняло Брестську унію. 1620 року Єрусалимський патріарх Феофан відновив православну єпархію, і відтоді на Україні утвердилися дві церкви, кожна з яких пішла своєю дорогою. Українська православна церква спочатку була підпорядкована Константинопольському патріарху. Внаслідок завоювання Константинополя турками і відомої Переяславської угоди 1654 року між гетьманською державою на чолі з Богданом Хмельницьким і Росією вона потрапила в підпорядкування Московського патріархату. Незалежна колись Українська православна церква стала згодом російською з усіма доленосними для народу наслідками, що звідси випливають. Ця церква прижилася на східноукраїнських землях, а на західних утвердилася так звана греко-католицька, яка в складних історичних умовах, долаючи протидію австро-угорських і польських поневолювачів, сіяла зерна духовності, національної свідомості та культури. І не випадково саме на Західній Україні збереглися і українська мова як розмовна мова народу, і національні традиції. Слава Богу, ми вже маємо право говорити про національну свідомість відкрито...

— Хоча ще зовсім недавно її кваліфікували як «галицький націоналістичний душок», освячений уніатською церквою. Втім донині такі уявлення неподинокі. Маємо визнати, що офіційна пропаганда завинила перед греко-католицькою церквою, бо змальовувала її історію виключно чорними барвами. А високопоставлені духовні особи, які не можуть не знати істинного стану речей, завинили, гадаю, перед самим Богом, стверджуючи, що УГКЦ «самоліквідувалася» не через сталінські репресії, а тому, що скомпрометувала себе в очах українського народу. Противники її легалізації й реабілітації спираються на рішення Львівського Собору 1946 року. Ви були очевидцем тих подій. Ваші свідчення разом з іншими допоможуть збагнути суть цієї білої, а точніше чорної, плями в історії народу...

— То були роки тяжкого насилля й кровопролиття. Велика Вітчизняна війна вже закінчилася, та на західноукраїнських землях Радянська армія і органи НКВС воювали з Українською повстанською армією. Не говоритиму про суть цієї боротьби, бо я духовна особа, а не політик чи історик. Згадав про ці міжусобиці в нашому народі для того, щоб наголосити: за таких обставин єпископи греко-католицької церкви не належали собі. Вони були або репресовані, або залякані, як протопресвітер Гавриїл Костельник, який очолив Центральну ініціативну групу по возз'єднанню греко-католицької і православної церков. Саме ця група, створена тодішніми органами влади, організувала Собор, який протягом двох березневих днів 1946 року проголосив «самоліквідацію» Української греко-католицької церкви. Собору по суті не було, бо його може скликати тільки єпископат своєї власної церкви. Майже всі греко-католицькі священики на той час уже сиділи по тюрмах. Я не маю документів, доказів, але думаю, що енкаведисти змусили Гавриїла Костельника відректися від рідної церкви. Я знаю, як вони уміли «говорити», а потім замести сліди. Костельник мав двох синів, які служили в німецькій дивізії СС «Галичина». На той час вони були ув'язнені і їм загрожував розстріл...

— Хочу доповнити ваші міркування про неканонічність Собору 1946 року цитатою із циркуляра уповноваженого Ради у справах Руської православної церкви при Раднаркомі УРСР П. Ходченка від 18 червня 1945 року: «...Ініціативна група повинна послати уповноваженому у справах Руської православної церкви списки всіх деканів, священиків і настоятелів монастирів, які відмовляються підлягати юрисдикції ініціативної групи».

Неважко здогадатися, хто диригував Собором 1946 року. Будемо сподіватися, що дослідники нарешті скажуть усю правду, а поки що я попрошу вас, Владико, трохи розповісти про себе.

— Народився 1907 року в Пустомитах під Львовом у сім'ї священика. Найяскравіший спогад юних літ пов'язаний із проголошенням Західно-Української Народної Республіки 1 листопада 1918 року. То був час великого піднесення. На жаль, ми не мали тоді хорошого командування, щоб вберегти владу, і її захопили поляки.

1921 року на запрошення монахів-редемптористів поїхав навчатися до Бельгії. Там закінчив гімназію, а потім ще шість літ студіював богослов'я. 1931 року мене висвятили на священика, а через рік я повернувся на Батьківщину. До 1939 року був місіонером. Куди нас посилала монастирська влада, туди ми і їхали з місією. Два роки довелося працювати на Волині. Багато тамтешніх православних хотіли перейти до нашої церкви і 1927 року звернулися до митрополита Андрея Шептицького з проханням послати туди єпископа. Але поляки не допустили до служби єпископа Боцяна. Польська католицька церква й уряд були шовіністично настроєні щодо нашої церкви, бо вони добре знали, що ми виховуємо національну свідомість. Тільки трьом єпархіям — у Львові, Станіславі і Перемишлі — було надано право діяти нарівні з польською латинською церквою. Польська влада не прислухалася навіть до Папи, який хотів послати на Волинь єпископа нашої церкви. Було сказано, що його виженуть багнетами.

— А в уявленні людей невтаємничених діяльність греко-католицької церкви асоціюється із полонізацією українців.

— Насправді ж усе було навпаки. Утвердження нашої церкви завжди поєднувалося з вихованням національної свідомості, за що нас і було покарано. 1939 року почалися воєнні страхіття. Діяльність церкви була обмежена через міжусобиці в нашім народі. 1947 року мене заарештували за те, що висповідав кількох підпільників ОУН на приватній квартирі, а вони у цьому зізналися.

Відбував покарання в Архангельській області, звідки повернувся 1952 року. Відтак працював сторожем у парку, у бухгалтерії, був санітаром і фельдшером «швидкої допомоги». А підпільно повсякчас допомагав людям, які не зреклися батьківської віри: учив їх, хрестив дітей, вінчав молодят, сповідав. Мене викликали в органи КДБ, допитувались, куди я ходжу, обіцяли, що не каратимуть. Але я нічого супроти держави не робив і до політичних організацій не належав.

— Ваше Високе Преосвященство, чому спалахнули останніми роками міжконфесійні конфлікти, сутички між греко-католицькими й православними громадами. Здавалось би, віруючі і тим паче їхні пастирі духовні мають розуміти, що Бог — єдиний і він велить любити ближнього свого, навіть ворога...

— Ви зрозумійте: церква 45 років була в підпіллі, а люди є людьми і їхнє терпіння обмежене. Вони захищають свою віру, коли бачать перешкоди. Можуть знічев'я завдати комусь кривди. Але, як правило, того не роблять, бо дотримуються правд Христових.

— Відповідати злом на зло — не по-християнськи...

— Ми маємо любити своїх ворогів, а це значить — молитися за них, щоб вони навернулися до добра, дати їм допомогу, коли вони її потребують. Та це не значить, що як мене грабують, я не маю права схопити бешкетника за карк і викинути із своєї хати. Наша церква ні над ким не збиткувалася, а сама зазнала поневірянь. Та це найкращий доказ того, що ця церква — Христова, бо її переслідують. У Святому Письмі сказано: «як мене переслідують, так і вас переслідуватимуть, як мене любитимуть, так і вас будуть любити». Отже, наша страдницька дорога веде до Христової віри.

Внаслідок Львівського Собору 1946 року 2700 наших храмів із майном було передано Російській православній церкві. Чимало їх згодом було знищено або перетворено в складські приміщення. Нині переважну більшість храмів, що діяли або ж збереглися, передано греко-католицькій церкві. Півроку тому нам повернуто собор Святого Юра. Багато цінностей зникло звідси, та ми не акцентуємо на цьому увагу, щоб уникнути чвар.

(Закінчення на 11-й стор.)

МИ ВСІ — БРАТИ І СЕСТРИ

(Закінчення. Початок на 10-й стор.).

— Владико, яке місце посідає Українська греко-католицька церква у світовій співдружності? Як складаються її взаємини з Римом?

— Греко-католицька церква поширена в західному регіоні республіки і в українській діаспорі й налічує близько п'яти мільйонів вірних. Центром нашої церкви завжди, навіть у роки переслідування, була Україна. Рим нас уже визнав. Папа Іоан Павло II дав призначення десятьом єпископам на Україні і нещодавно їхні імена проголошені у його документах. Улітку минулого року ми зустрічалися з Папою у Ватікані, знову збираємося в дорогу.

— Нині наша країна переживає тяжкі часи, ми зупинилися на краю прірви, ллється кров невинних людей, політикам бракує зваженості й терпіння. Багатьох терзає невпевненість у завтрашньому дні і навіть атеїсти звертаються думками до Спасителя. У храмах Львова дедалі частіше можна побачити молодих людей, дітей. Від своїх ровесників не раз доводилося чути гіркі зізнання: шкода, що ми росли й виховувалися в епоху боротьби з «опіумом», з вірою легше жити...

— Вільнодумець Вольтер свого часу сказав: якби не було Бога, треба було б вигадати його. Немає на світі переконаних атеїстів, бо людина не може не вірити у свій власний розум, який нам говорить: світ такий красний і величавий, він не міг виникнути сам собою. Існує якась вища сила. Ми називаємо її Богом, а хтось — інакше. Це не має значення. Отже переконаних атеїстів немає, а є нерішучість розуму, який не наважується визнати існування Бога. Бо визнавши його, треба зробити наступний рішучий крок — жити з Богом у серці, шукати правду, йти за нею. Усім дочкам і синам України, віруючим і невіруючим, я щиро бажаю, щоб світло Боже освітило їхній розум. Я молитимусь за них, щоб вони пізнали Бога і пішли за ним. І вам того бажаю від усього серця.

— Дякую, Владико, за розмову і добрі побажання для наших читачів.

Розмову вела Оксана ТЕЛЕНЧІ, власний кореспондент «Голосу України».
Львів.

Фото Богдана ПРИЙМАКА.

ЦЕРКОВНИЙ КАЛЕНДАР

Православній церкві притаманно кожного дня протягом року згадувати днем пам'яті численних страдників, мучеників, відлюдників і святих. Майже 2000-літня історія християнства позначена не лише торжеством Ісусового вчення, а й невимовними стражданнями благовісників істини. За ім'я Господнє вони йшли на муки і смерть, не зрікаючись навіть під тортурами найсвятішого — віри в Бога. Коротко про деяких з них — в лютневому церковному календарі.

5 лютого — день Священномученика Климента, єпископа Анкирського.

Священномученик Климент народився 258 року в галатійському місті Анкирі. 18-річним юнаком одержав сан пресвітера, ще через два роки став єпископом Анкирським. За часів римського імператора Диоклітиана (284—305 рр.) почалось жорстоке переслідування християн. Правитель Галатії Дометіан намагався схилити Климента до поклоніння язичницьким богам. Але єпископ сповідував віру Христову і не хотів служити ідолам, мужньо терплячи всі приниження і знущання намісника. Його вішали на дереві, різали тіло гострим залізом, били палицями і камінням, здирали шкіру, кидали до ями з вапном, поливали сіркою. Небаченим терпінням святого були вражені навіть кати. Анкирські християни визволили Климента з в'язниці і таємно відвезли до печерного храму. Але мучителі й там знайшли єпископа. Увірвавшись до храму, римські воїни вбили його.

7 лютого — день святителя Григорія Богослова.

Святитель Григорій Богослов — архієпископ Константинопольський, вселенський отець і вчитель православної церкви. Одержав блискучу освіту в школах Назіанзу, Кесарії, Александрії, Афін. У столиці Еллади Григорій навчав ораторському мистецтву, викладав дохристиянську філософію і літературу. В 30-річному віці прийняв від свого батька святе Хрещення і одержав сан пресвітера. Після смерті патріарха Валента в 378 році Антиохійський Собор запросив святителя Григорія допомогти Константинопольській церкві, яка в ті часи була спустошена єретиками. Одержавши згоду святителя Василя Великого, Григорій прибув до Константинополя на патріарший престол. В невеличкій церкві Воскресіння він почав проповідувати православ'я, ставши на боротьбу з єретиками. Озброєний натовп не раз нападав на храм, де правив службу святитель Григорій. Одного разу його було навіть поранено. Зброєю ж Григорія Богослова було слово. Він залишив багатющу духовну спадщину — вірші, листи, богословські трактати.

В 381 році, намагаючись примирити православних Заходу і Сходу, святитель Григорій зрікся патріаршого престолу, повернувшись із Константинополя до рідного Аріанзу. Тут 8 лютого 389 року він і помер. Тіло святителя було поховано в Наріанзі, а в 950 році святі мощі перенесено до Константинополя, до церкви Святих Апостолів.

10 лютого — день преподобного Єфрема Сиріна.

Преподобний Єфрем Сирін, полум'яний ідеолог покаяння, народився на початку IV століття в містечку Низибії в Месопотамії в християнській родині бідних землеробів. Одного разу Єфрема звинуватили в крадіжці овець і кинули за грати. У в'язниці він почув голос, який кликав людей до покаяння. Після цього юнак покинув мирське життя, пішов у гори і став відлюдником. Такий спосіб християнського сподвижництва започаткував єгипетський пустельник Євгеній.

Після взяття Низибії персами преподобний Єфрем поселився в монастирі поблизу міста Едеси. Ставши справжнім аскетом, одержавши Божий дар учительства, він закликав грішників до покаяння, віри і благочестя. Тисячі язичників, послухавши проповіді святого Єфрема, ставали християнами.

Преподобний Єфрем Сирін написав багато богословських праць, молитовників, духовних пісень.

12 лютого — Собор Вселенських вчителів і святителів Василя Великого, Григорія Богослова та Іоана Златоуста.

У Константинополі довго сперечались, кому з трьох святителів віддати перевагу. Одні вважали, що Василю, другі — Григорію Богослову, треті — Іоану Златоусту, відповідно розділившись на василіан, григоріан та іоанітів.

З волі Божої 1084 року митрополиту Євхаїтському Іоану явились три святителі і, оголосивши, що вони рівні перед Богом, звеліли припинити чвари і встановити єдиний день Собору Вселенських вчителів церкви.

15 лютого — свято Сретіння Господа Бога Ісуса Христа.

Святом Сретіння церква згадує важливу подію в земному житті Ісуса Христа. На 40-й день після народження Бого-малюка було принесено до Єрусалимського храму. За законом Моісея жінка, яка народила дитину чоловічої статі, протягом 40 днів не мала права входити до храму, а після цього разом з новонародженим приходила до церкви й складала Господу подяку. Матір Божа, пресвята діва Марія підкорилась закону предків й прийшла з маленьким Ісусом на молитву до Єрусалимського храму на 40-й день після народження Христа. Цей день і став святом Сретіння Господня.

18 лютого — день мучениці Агафії.

Свята мучениця Агафія була дочкою іменитих і багатих батьків з міста Палермо на Сицилії. Під час гонінь на християн градоправитель Палермо Кинтіан послав за нею воїнів, щоб привести її на суд як християнку. Агафію примушували принести жертву язичницькому богу. Але віруючи в слово Ісусове, вона рішуче відмовлялась. Тоді тіло її почали терзати розпеченим залізом. Під час тортур почався землетрус, розступилась земля і поглинула мучителів. Агафію ж кинули до в'язниці, де вона й померла. З вірою у свою праведність і вічність.

22 лютого — день мученика Никифора.

Християнин Никифор жив в Антіохії Сірійській. В цьому ж місті мешкав пресвітер Саприкій, з яким Никифор був у дружних стосунках. Але потім вони посварились і стали заклятими ворогами. Через деякий час Никифор покаявся і прийшов до Саприкія, щоб той простив його. Але Саприкій не пустив колишнього друга навіть на поріг свого дому. Саме тоді, за часів імператора Валеріана, почалось гоніння на християн. Першим схопили Саприкія і повели на страту. Никифор же просив хоч перед смертю помиритися з ним. Але той був невблаганним і тоді Никифор сказав катам: «Я теж християнин і вірую в Господа нашого Ісуса Христа. Стратьте мене замість Саприкія!».

Доповіли правителю, Той наказав Саприкія відпустити, а Никифору мечем відрубати голову. Святий Никифор мужньо прийняв смерть.

28 лютого — день преподобного Авксентія.

За походженням Авксентій був сірійцем. Він служив при дворі імператора Феодосія Молодшого (418—450 рр.).

Але втомившись від мирської суєти, Авксентій прийняв спочатку сан пресвітера, а потім постригся в ченці. Знайшовши на горі Оксії печеру, він став відлюдником. Ім'ям Божим Авксентій зціловав хворих тілом і недужих духом. У 451 році на IV Вселенському Соборі преподобний Авксентій прославився як полум'яний захисник православ'я від єресі.

Підготував Валентин ЛАБУНСЬКИЙ, оглядач «Голосу України».

ВАЛЬКО Іван Васильович — доктор філософських наук, професор, член Спілки журналістів. Два десятки років працював у республіканській пресі. Нині займається викладацькою та науковою роботою. Тривалий час здійснює соціологічний аналіз в галузі політології. Автор багатьох науково-публіцистичних праць, художньої повісті.

Передові країни, Швейцарія, Бельгія, Норвегія та ін., дають нам зразок того, як мирно уживаються вкупі або мирно відокремлюються одна від одної вільні нації при справжньому демократичному ладі...

Щоб різні нації вільно і мирно уживалися вкупі або розходилися (коли це їм зручніше), утворюючи різні держави, для цього потрібний повний демократизм... Ні найменшого утиску, ні найменшої несправедливості до національної меншості!..

1913 р.

Ленін В. І., Повне зібр. творів, Т. 23, С. 144—145.

«ВЕСЬ МИР НАСИЛЬЯ МЫ РАЗРУШИМ ДО ОСНОВАНЬЯ, А ЗАТЕМ...»!

Понад два роки тому я розпочав публікацію у пресі статей під рубрикою «Вчитуймось у Леніна». Багаторазове прочитання ленінських робіт дало можливість по-новому глянути на деякі догми, зрозуміти витоки сучасних наших бід, діалектику думок такого титана як Ленін.

Перше. Я дійшов висновку, що ленінські роботи щільно пов'язані з нашим сьогоденням. І друге. Читаючи-перечитуючи, шукав, у чому ж Ленін бачив головні біди народів Російської імперії, на штурм якої їх покликав. І однозначно побачив: причини бід народів — у гіпертрофованих імперському мисленні та імперській політиці великодержавних можновладців. Чи має це пряме відношення до сьогоднішнього дня? Має! Але якщо тільки бути не метафізиком, а діалектиком!..

Ленін і створювана ним партія не мислили:

1. Соціалізму без повної демократії;

2. Демократії без повної свободи особи;

3. Повної свободи особи без повної свободи нації.

Життя, однак, пішло інакше. Можна багато сперечатись: чому саме у більшовиків практика розійшлась із теорією, слова з ділами? Таких суперечок хоч одбавляй. Але як рухатись далі? Знову починати усе з руїн («Весь мир насилья мы разрушим до основанья, а затем...»)? Навчені найгіркішим досвідом історії, давайте і ліві, і праві, і центристи будемо дивитися вперед. Але не відкидати геть минулого і, насамперед, Леніна. Бо Ленін, при всіх поворотах, це частина нашої історії, у тому числі всесвітньої. І (хоче того хтось, чи ні) Ленін — наш союзник сьогодні у боротьбі за суверенну, вільну від будь-чийого диктату українську державу — рідну матір усіх людей, що її населяють.

Користуючись можливістю, яка відкрилась нині перед українським народом з появою на арені історії справді народної газети — «Голосу України» (це вже показали її перші номери), — відповідаю на окремі питання, з якими і зараз звертаються до мене люди.

МАРКС: НАУКА ІСТОРІЇ

Дослідження теми «Ленін і Україна» я почав понад два десятки років тому, коли у Політвидаві України вийшов двотомник під такою ж назвою. Коли ж тепер перечитав Леніна декілька разів, дослідив, як його фальсифікував Сталін і виступив з цього приводу в «Правде» (за це був удостоєний погрозливих і лайливих листів од відомого відставного прокурора Шеховцова, що відзначився «17-ма позовами в суд на захист товариша Сталіна»), коли стали доступними багато невідомих раніше фактів, то ще раз переконався у вірності наведеного вище ленінського погляду на причину бід народів Російської імперії.

Чую голоси: «М. Горбачов, під час відвідування Литви, особливо підкреслював, що у нього нема ніякого імперського мислення, у якому його звинувачують». Люди, які так заявляють, у тому числі й М. Горбачов, забувають абсолютну істину, що вони самі є продуктом історичного минулого і оточуючого їх сьогоднішнього середовища.

Хто насмілюється це заперечити, той хай відповість спочатку на питання: чому М. Горбачову майже за шість років революційної перебудови не вдалось її провести так, як хотів? Хіба не хотів?..

Ці та інші міркування я підтверджую конкретними історичними фактами. **Цілком іду за Марксом, який не переставав підкреслювати: ми знаємо одну науку — науку історії. Історія — це те, що вже сталося. Тобто, це факт.** Тому давайте розглянемо факти. Тільки від них треба «танцювати» до теорії, а не навпаки.

ЯК ІМПЕРІЯ ЗГУБИЛА ІДЕЇ

Ідеї комунізму, як відомо, зародились на зорі людської історії і були найгуманнішими, бо вони передбачають все для розвитку кожної людини і всього людства, ставлять у центр усього космосу Людину. Тому вони періодично відроджувались на різних етапах. Найбільш відомі нам з історії **благородні ідеї християнського комунізму, що зародились два тисячоліття тому**. Але у нас комуністичні ідеї перемогли в традиційній імперії зла та насильства і тому розквітнути не змогли. А уроків з історії ми не робимо. Чи ми просто її не знаємо?

Ось що писалось, наприклад, у № 28 «Аргументов и фактов» за 1990 рік у статті «Яким бути союзному договору»: «До жовтня 1917 року марксисти-ленінці мало замислювались над державним устроєм. Проголошений тезис про «національне самовизначення» трактувався досить однозначно. У більшовиків-ленінців була досить конкретна позиція тільки щодо Польщі та Фінляндії — їм необхідно надати можливість відокремлення від Росії як незалежним, суверенним державам. Можливий вихід з майбутньої Російської держави, інших національних окраїн не обговорювався навіть теоретично». І далі, що після Жовтня в дискусіях епізодично брав участь Ленін.

Подібне твердження не є правдою щодо ленінської позиції з національного питання взагалі і щодо України, зокрема. Очевидно, люди не читали праць Леніна з національного питання. Бо воно було у нього на вістрі пера. Він справедливо вважав боротьбу за національну незалежність народів «проклятої імперії гніту й насильства» серцевиною боротьби за соціальне визволення.

«УЧІТЕСЯ, БРАТИ МОЇ, ДУМАЙТЕ, ЧИТАЙТЕ...»

Давайте вчитаймось у Леніна! Майже хронологічно.

1900—1905 роки. У першій російській революції найактивнішу участь беруть робітники й селяни, студенти України. Харків, Київ, Одеса, Катеринослав. Ленін видає брошуру «Травневі дні у Харкові». У ній пише, що харківські робітники не просто вимагають 8-годинної роботи і своєї газети, а борються за свободу народу.

«Віддача в солдати 183-х студентів» (1901 рік) — Про події у Київському університеті. «Студент ішов на допомогу робітникові — робітник повинен прийти на допомогу студентові. Уряд хоче одурити народ, заявляючи, що прагнення до політичного протесту є просто безчинством. Робітники повинні публічно заявити і роз'яснити найширшим масам, що це брехня, що справжнє вогнище насильства, безчинства і розгнузданості — російський самодержавний уряд, самовладдя поліції та чиновників», — такий ленінський висновок.

Рік 1913. Нове піднесення національних рухів. У «Рабочей правде» (№ 3) Ленін викриває кадетів (конституційні демократи), називає їх «горе-демократами» і заявляє, що марксисти не забувають... азбучного обов'язку всякого демократа — боротися проти всякого цькування будь-якої нації за «сепаратизм».

Вересень 1913. Стаття «Як єпископ Никон захищає українців?». Викриваючи певні чорносотенні прийоми члена Державної думи Никона, Володимир Ілліч водночас пише: «Єпископ Никон справедливо гадає, що порушене ним «питання є питання надзвичайної ваги, яке стосується калічення 37-мільйонного українського народу»; що «багата, красива, талановита, квітуча і поетична Україна прирікається на виродження, поступове отупіння і повільне вимирання».

Ленін підписується під цим сумним прогнозом.

У статтях «Кадети про українське питання» і «Кадети і право націй на самовизначення» (1913 рік) Ленін розвінчує орган кадетської партії газету «Речь», яка обсипала «лайливими словами український сепаратизм», вказує, що «недопустимо розносити «сепаратизм», як «маячню» і авантюризм, що це прийом шовіністичний, що право на відокремлення — **«програмне питання, яке стосується обов'язків демократії взагалі»**.

У червні 1917-го «Правда» у статті Леніна «Україна» проголошує, що «революційна демократія Росії

повинна пов
терське до
селян Укра
можна зроб
визнання п
тому числі
відокремлен
чує бур
«Речь», яка
лась на укр
мочинне» р
шення було
видані
ральнок
11-го червн
українським
дом «універ
устрій Укра
тивно стави
та, наводит
робить чітк
тує: «Не
від усієї Р
їнський нар
лі має пра
жатися сво
закони, які
новлюватис
раїні, мають
тільки
ри...

І далі
цілком ясн
демократ,
про соціалі
заперечуват
конність ук

Ще раз
цю дум
головок
першому
з'їзді війс
грудня 191
лошує, що
якщо Росі
окремі рес
«скільки
республік,
тись не ст
лює, що, «
стерігаємо
на Україн
безумовно
необмежен
ського нар

Дал
драма
становка,
вали свою
«Правда»
до україн
ультимати
до Україн
му, зокрем
Рада Нар
знає «Укр

Звични
мавзоле
Зневір
Зруйнува
перейшл
ідеї. Бо
руйнуват
«Ми на
«Хто був
стане всі
А хто
Що буде

Режим
Минал
лиша
А грат
це к
Треба
виш

Лі

Олександ

Суверенітет: від декл...

...ін: «РАЗОМ І НАРІВ...

...м до

...пресі статей ...прочитання ...ути на деякі ...ктику думок

...щільно по-...читуючи, шу-...осійської ім-...обачив: при-...му мисленні ...дців. Чи має ...є! Але якщо

...ції.

...речатись: чо-...орією, слова ...рухатись да-...ы разрушим ...освідом істо-...тися вперед. ...ніна. Бо Ле-...у тому числі ...наш союзник ...чийого дик-...й, що її на-

...еред україн-...ді народної ...рші номери), ...звертаються

...ерія ...ідеї

..., як відомо, ...рі людської ...йгуманніши-...ередбачають ...кожної лю-...одства, став-...ього космосу ...они періодич-...ись на різ-...йбільш відо-...**і благородні ...кого комуніз-...сь два тися-**...е у нас ко-...перемогли в ...ерії зла та ...у розквітну-... уроків з іс-...имо. Чи ми ...аємо?

Ось що писалось, наприклад, у № 28 «Аргументов и фактов» за 1990 рік у статті «Яким бути союзному договору»: «До жовтня 1917 року марксисти-ленінці мало замислювались над державним устроєм. Проголошений тезис про «національне самовизначення» трактувався досить однозначно. У більшовиків-ленінців була досить конкретна позиція тільки щодо Польщі та Фінляндії — їм необхідно надати можливість відокремлення від Росії як незалежним, суверенним державам. Можливий вихід з майбутньої Російської держави, інших національних окраїн не обговорювався навіть теоретично». І далі, що після Жовтня в дискусіях епізодично брав участь Ленін.

Подібне твердження не є правдою щодо ленінської позиції з національного питання взагалі і щодо України, зокрема. Очевидно, люди не читали праць Леніна з національного питання. Бо воно було у нього на вістрі пера. Він справедливо вважав боротьбу за національну незалежність народів «проклятої імперії гніту й насильства» серцевиною боротьби за соціальне визволення.

«УЧІТЕСЯ, БРАТИ МОЇ, ДУМАЙТЕ, ЧИТАЙТЕ...»

Давайте вчитаймось у Леніна! Майже хронологічно.

1900—1905 роки. У першій російській революції найактивнішу участь беруть робітники й селяни, студенти України. Харків, Київ, Одеса, Катеринослав. Ленін видає брошуру «Травневі дні у Харкові». У ній пише, що харківські робітники не просто вимагають 8-годинної роботи і своєї газети, а борються за свободу народу.

«Віддача в солдати 183-х студентів» (1901 рік) — Про події у Київському університеті. «Студент ішов на допомогу робітникові — робітник повинен прийти на допомогу студентові. Уряд хоче одурити народ, заявляючи, що прагнення до політичного протесту є просто безчинством. Робітники повинні публічно заявити і роз'яснити найширшим масам, що це брехня, що справжнє вогнище насильства, безчинства і розгнузданості — російський самодержавний уряд, самовладдя поліції та чиновників», — такий ленінський висновок.

Рік 1913. Нове піднесення національних рухів. У «Рабочей правде» (№ 3) Ленін викриває кадетів (конституційні демократи), називає їх «горе-демократами» і заявляє, що марксисти не забувають... азбучного обов'язку всякого демократа — боротися проти всякого цькування будь-якої нації за «сепаратизм».

Вересень 1913. Стаття «Як єпископ Никон захищає українців?». Викриваючи певні чорносотенні прийоми члена Державної думи Никона, Володимир Ілліч водночас пише: «Єпископ Никон справедливо гадає, що порушене ним «питання є питання надзвичайної ваги, яке стосується каліченя 37-мільйонного українського народу»; що «багата, красива, талановита, квітуча і поетична Україна прирікається на виродження, поступове отупіння і повільне вимирання».

Ленін підписується під цим сумним прогнозом.

У статтях «Кадети про українське питання» і «Кадети і право націй на самовизначення» (1913 рік) Ленін розвінчує орган кадетської партії газету «Речь», яка обсипала «лайливими словами український сепаратизм», вказує, що «недопустимо розносити «сепаратизм», як «маячню» і авантюризм, що це прийом шовіністичний, що право на відокремлення — **«програмне питання, яке стосується обов'язків демократії взагалі»**.

У червні 1917-го «Правда» у статті Леніна «Україна» проголошує, що «революційна демократія Росії повинна повернути собі братерське довір'я робітників і селян України». **«Цього не можна зробити без повного визнання прав України, в тому числі права на вільне відокремлення».** Він розвінчує буржуазну газету «Речь», яка шалено обрушилась на українців за їх «самочинне» рішення. А це рішення було не що інше, як видани[illegible]раїнс[illegible] Центральнок[illegible]адою [illegible]валений 11-го червня 1917 року Всеукраїнським військовим з'їздом «універсальний акт» про устрій України. Ленін позитивно ставиться до цього акта, наводить витяг з нього і робить чіткі висновки. Цитує: «Не відокремлюючись від усієї Росії, нехай український народ на своїй землі має право сам розпоряджатися своїм життям... Усі закони, якими повинен встановлюватися лад, тут, на Україні, мають право видавати тільк[illegible]аші україн[illegible]кі збори...[illegible]

І далі — коментар: «Це цілком ясні слова... Ні один демократ, не кажучи вже про соціаліста, не зважиться заперечувати цілковиту законність українських вимог».

Ще раз рішуче підкреслює цю дум[illegible] Ленін, будучи головок[illegible]аднар[illegible]у, на першому Всеросійському з'їзді військового флоту 5 грудня 1917 року. Він наголошує, що нічого боятися, якщо Росія розпадеться на окремі республіки, хоч би «скільки було самостійних республік, ми цього страшитись не станемо», і підкреслює, що, «коли ми зараз спостерігаємо національний рух на Україні, то кажемо, що безумовно стоїмо за повну і необмежену свободу українського народу».

Дал[illegible] події р[illegible]вивались драма[illegible]ю. Очев[illegible], і обстановка, і оточення відігравали свою роль. 18 грудня «Правда» друкує «Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до Української Ради». В ньому, зокрема, говориться, що Рада Народних Комісарів визнає «Українську Народну республіку», її право зовсім відокремитися від Росії, або вступити в договір з Російською республікою про федеративні і тому подібні взаємовідносини між ними».

Але далі Рада Народних Комісарів звинувачує Раду в кроках, які означають «знищення всякої можливості угоди». Висуваються вимоги з чотирьох пунктів і ультиматум: «У разі неодержання відповіді на ці питання протягом 48 годин, Рада Народних Комісарів вважатиме Раду в стані відкритої війни проти Радянської влади в Росії і на Україні».

Ні в яких історичних документах, які я вивчив, логічного обгрунтування такого ультиматуму виявити не вдалося. До речі, у примітці до цього документа історики нам кажуть: «Далі текст написаний Л. Д. Троцьким, з виправленням В. І. Леніна і Й. В. Сталіна». Кому ж належало авторство ультимативної фрази з трьох рядків, яку, можливо, колись іще занесуть до книги рекордів Гіннесса за неперевершене в історії «дипломатичне» словоблудство? Не «ми будемо вважати себе в стані війни з Радою», а «вважатимемо Раду в стані відкритої війни» з нами.

Але вже 1 січня 1918 року Ленін пише «Резолюцію Ради Народних Комісарів про переговори з Радою», в якій є рядки про «принципіальну готовність почати переговори» Ради з Радою Народних Комісарів.

А того ж 1 січня він підписує інший документ — «Про призначення надзвичайного комісара України».

Ним став С. Орджонікідзе. Які права мали комісари, та ще й **надзвичайні**, добре відомо. Орджонікідзе посилався на Україну з метою негайної відправки хліба в Пітер. Ленін у телеграмах Орджонікідзе й Антонову-Овсієнку вимагає: якнайшвидше, а то «Пітер сконає». Колиску революції треба було рятувати. Народ України це розумів. Він завжди ділився з сусідами хлібом-сіллю. Проте в ультиматумі Раднаркому Українській Раді про продовольчі справи не згадувалось жодним словом.

ВИЗНАТИ «ВСІЛЯКИЙ СУВЕРЕНІТЕТ» ЧИ НЕ ПОМІЧАТИ ЙОГО!

Водночас В. І. Ленін розуміє, що будь-яке обмеження самостійності українських більшовиків може викликати протест, а це суперечить його попередній політиці. І він пише Антонову-Овсієнку, що «наше втручання у внутрішні справи України... не бажане. Зручніше здійснювати ті чи інші заходи через органи місцевої влади». В іншій телеграмі: «Ради бога, докладіть всіх зусиль, щоб усі і всякі тертя з ЦВК (харківським) усунути. Це архіважливо в державному відношенні. Ради бога, помиріться з ними і **визнайте за ними всілякий суверенітет.** Комісарів, яких ви призначили, дуже прошу вас зняти. Дуже й дуже сподіваюсь, що Ви це прохання виконаєте і абсолютного миру з харківським ЦВК досягнете».

І в інших посланнях Ілліч попереджає: «діяти в цілковитій згоді з народним секретаріатом «суверенної» Української Республіки».

Правда, не всі так думали і діяли, як Ленін. І в першу чергу наркомнац Сталін, який у квітні 18-го грубо образив українську делегацію на чолі з Скрипником, заявивши, що пора «бросить игру» в республіку. На цей випад делегація України надіслала рішучий протест: «Ми повинні заявити, що ЦВК України і Народний секретаріат мають джерелом своїх дій не те чи інше ставлення того чи іншого наркома Російської Федерації, а волю трудящих мас України...».

Тоді на Україні ще були лідери, здатні на протести проти імперського свавілля.

Пізніше ж ... темній силі. ... — ось рабо... багатьох дес... ких керівник... сятиліть.

Певен, що... Сталіна була... лютого 1919... Ради Оборон... шим пункто... «бажаним вв... стану на за... ни, підшукан... го кандидата... чайного ком... на Україні», ... сити ЦК роз... ву про скас... ріату шляхів... сити тов. Ста... ро ЦК прове... Кривдонбасу...

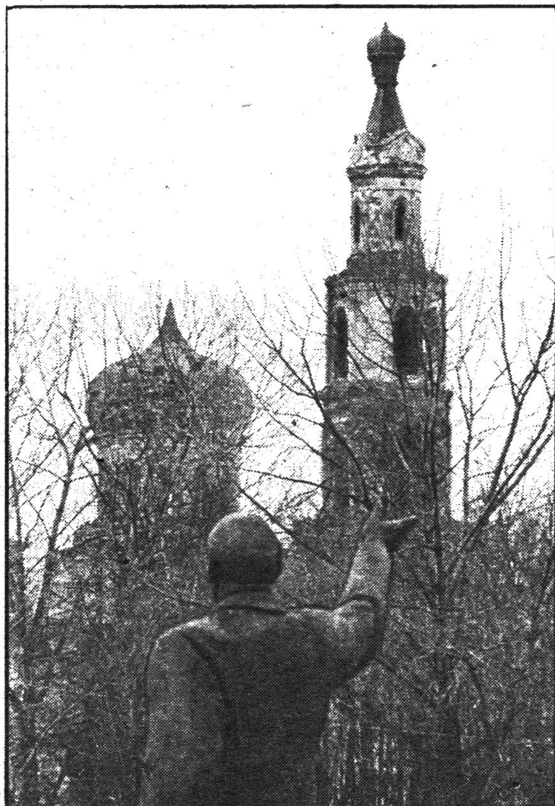
Як бачим... жало від Ле... житті. А піс... усе пішло ш... чому вкрай ... рювати нові ... ри під... М. ... коли завтра... стане інший?

ЗА СО... ЯК...

Саме в де... ня Союзу, 3... року, Ленін ... «До питання... ності або п... цію». Як від... наються з то... знає себе с... що не втрути... гійно і досит... ня про Союз... ціалістичних ... нін не був пр... він був за со... ноправних на... го: він відсто... мального об'... (Зокрема, у ... нєву від 26. ... з приписокою ... пії всім член...

Переконан... з найважлив... документів, ... кове значенн... його чомусь ... на сторінках ...

Звичних черг біля
мавзолею Леніна немає...
Зневіра дає сходи.
Зруйнувавши святині,
перейшли до руйнації
ідеї. Бо ідея була —
руйнувати.
«Ми наш, ми новий...»,
«Хто був нічим, той
стане всім».
А хто був — чим!
Що буде з ним!

* * *

Режими хунти і преторії
Минало все
лишалися народи
А грати що ж
це канва історії
Треба ж на чомусь
вишити обличчя
свободи.

Ліна КОСТЕНКО.

Фото Олександра **КЛИМЕНКА.**

Голос України

Суверенітет: від декларації до реальності

М І НАРІВНІ»

нути собі бра... робітників і ...». «Цього не ... без повного ... України, в ...ава на вільне ...». Він розвін... ...зну газету ...алено обруши... ...щів за їх «са... ...ння. А це рі... ...е, що інше, 'як ...іно ...валений ...917 року Всеро... ...ійськовим з'їз... ...ільний акт» про ... Ленін пози... ...а до цього ак... ...итяг з нього і ...исновки. Ци... ...окремлюючись ..., нехай укра... ...на своїй зем... ...сам розпоряд... ...життям... Усі ...повинен вста... ...д, тут, на Ук... ...раво видавати ...країнські збо...

...коментар: «Це ...ова... Ні один ...кажучи вже ...не зважиться ...ілковиту за... ...нських вимог». ...че підкреслює ..., будучи ..., на ...сеpосійському ...ого флоту 5 ...оку. Він наго... ...боятися, ...озпадеться на ...ліки, хоч би ...о самостійних ...цього страши... ...о», і підкрес... ...ми зараз спо... ...іональний рух ...о кажемо, що ...мо за повну і ...вободу україн...

...розривались ...ченн..., і об... ...чення відігра... ...ь. 18 грудня ...кує «Маніфест ...о народу з ...и вимогами ...Ради». В ньо... ...оворіться, що ... Комісарів ви... ...ьку Народну республіку», її право зовсім відокремитися від Росії, або вступити в договір з Російською республікою про федеративні і тому подібні взаємовідносини між ними».

Але далі Рада Народних Комісарів звинувачує Раду в кроках, які означають «знищення всякой можливості угоди». Висуваються вимоги з чотирьох пунктів і ультиматум: «У разі неодержання відповіді на ці питання протягом 48 годин, Рада Народних Комісарів вважатиме Раду в стані відкритої війни проти Радянської влади в Росії і на Україні».

Ні в яких історичних документах, які я вивчив, логічного обгрунтування такого ультиматуму виявити не вдалося. До речі, у примітці до цього документа історики нам кажуть: «Далі текст написаний Л. Д. Троцьким, з виправленням В. І. Леніна і Й. В. Сталіна». Кому ж належало авторство ультимативної фрази з трьох рядків, яку, можливо, колись іще занесуть до книги рекордів Гіннесса за неперевершене в історії «дипломатичне» словоблудство? Не «ми будемо вважати себе в стані війни з Радою», а «вважатимемо Раду в стані відкритої війни» з нами.

Але вже 1 січня 1918 року Ленін пише «Резолюцію Ради Народних Комісарів про переговори з Радою», в якій є рядки про «принципіальну готовність почати переговори» Ради з Радою Народних Комісарів.

А того ж 1 січня він підписує інший документ — «Про призначення надзвичайного комісара України».

Ним став С. Орджонікідзе. Які права мали комісари, та ще й **надзвичайні**, добре відомо. Орджонікідзе посилався на Україну з метою негайної відправки хліба в Пітер. Ленін у телеграмах Орджонікідзе й Антонову-Овсієнку вимагає: якнайшвидше, а то «Пітер сконає». Колиску революції треба було рятувати. Народ України це розумів. Він завжди ділився з сусідами хлібом-сіллю. Проте в ультиматумі Раднаркому Українській Раді про продовольчі справи не згадувалось жодним словом.

ВИЗНАТИ «ВСІЛЯКИЙ СУВЕРЕНІТЕТ» ЧИ НЕ ПОМІЧАТИ ЙОГО!

Водночас В. І. Ленін розуміє, що будь-яке обмеження самостійності українських більшовиків може викликати протест, а це суперечить його попередній політиці. І він пише Антонову-Овсієнку, що «наше втручання у внутрішні справи України... не бажане. Зручніше здійснювати ті чи інші заходи через органи місцевої влади». В іншій телеграмі: «Ради бога, докладіть всіх зусиль, щоб усі і всякі тертя з ЦВК (харківським) усунути. Це архіважливо в державному відношенні. Ради бога, помиріться з ними і **визнайте за ними всілякий суверенітет.** Комісарів, яких ви призначили, дуже прошу вас зняти. Дуже й дуже сподіваюсь, що Ви це прохання виконаєте і абсолютного миру з харківським ЦВК досягнете».

І в інших посланнях Ілліч попереджає: «діяти в цілковитій згоді з народним секретаріатом «суверенної» Української Республіки».

Правда, не всі так думали і діяли, як Ленін. І в першу чергу наркомнац Сталін, який у квітні 18-го грубо образив українську делегацію на чолі з Скрипником, заявивши, що пора «бросить игру» в республіку. На цей випад делегація України надіслала рішучий протест: «Ми повинні заявити, що ЦВК України і Народний секретаріат мають джерелом своїх дій не те чи інше ставлення того чи іншого наркома Російської Федерації, а волю трудящих мас України...».

Тоді на Україні ще були лідери, здатні на протести проти імперського свавілля. Пізніше ж все покорилось темній силі. «Чого зволите?» — ось рабська психологія багатьох десятків українських керівників протягом десятиліть.

Певен, що не без тиску Сталіна була прийнята 17-го лютого 1919 року постанова Ради Оборони, у якій першим пунктом визнавалось «бажаним введення воєнного стану на залізницях України, підшукання «підходящого кандидата на пост надзвичайного комісара залізниць на Україні», «П.п. 5, 6: Просити ЦК розробити директиву про скасування Комісаріату шляхів України. Просити тов. Сталіна через Бюро ЦК провести скасування Кривдонбасу».

Як бачимо, не все залежало від Леніна навіть при житті. А після його смерті усе пішло шкереберть. Ось чому вкрай небезпечно створювати нові союзні структури під... М. Горбачова. А коли завтра Президентом стане інший?

ЗА СОЮЗ! АЛЕ ЯКИЙ!

Саме в день проголошення Союзу, 30 грудня 1922 року, Ленін диктує записки «До питання про національності або про «автономізацію». Як відомо, вони починаються з того, що Ілліч визнає себе сильно винним, що не втрутився досить енергійно і досить різко в питання про Союз Радянських Соціалістичних Республік. Ленін не був проти Союзу. Але він був за союз повністю рівноправних націй. Більше того: він відстоював ідею формального об'єднання в союз. (Зокрема, у листі Л. Каменеву від 26. 09. 1922 року, з приміскою: «Розіслати копії всім членам Політбюро»).

Переконаний, що один з найважливіших ленінських документів, який має винятковe значення сьогодні. Але його чомусь я не зустрічав на сторінках союзних видань.

Звернемося знову до Леніна. Повернувшись з еміграції, він пише в «Правде» 6 травня 1917 року: «Чи погодяться російські капіталісти на «свободу» народів, пригноблених ними: Вірменії, Хіви, України, Фінляндії?». В який же засіб гнобили російські капіталісти, наприклад, український народ? У такий же, як і свій, російський. І так, як це робили українські капіталісти. Звичайно, платили мало. Але хіба в Росії вони платили більше?

Те ж саме і тепер. Тільки гірше. Бо «сильний центр» дер з усіх народів іще більше. Тому треба, як казав Козьма Прутков, дивитись у корінь. А корінь — матеріальна основа Союзного договору.

ЧОМУ НЕ ВІДПОВІВ БОРИС ОЛІЙНИК!

На одну з телепередач про Союзний договір, за проханням моїх земляків, я зателефонував з віддаленого села на Вінниччині у Москву два особисто звернених до Б. Олійника запитання:

1. У що обійдеться в економічному і фінансовому планах кожній республіці Союзний договір, який пропонує Центр, і що **вона втратить, коли не буде** такого договору?

2. Чому горизонтальні договірні зв'язки між республіками Центр не хоче визнати за новий тип Союзу між суверенними радянськими державами — більш міцний, дешевший і справді вільний від будь-якого тиску?

На ці питання заступник голови Ради Національностей Верховної Ради СРСР відповіді не дав, навіть не прочитав їх (хоча інші зачитував), а обмежився привітаннями «земляка» в ефірі.

Природно, що у мене виникли претензії до шановного поета. Але коли я познайомився зі свідченнями О. Яковлєва («Комсомольское знамя» за 5 січня цього року), то претензії зникли. У такій велетенській хаті, як наша, навіть найкращий хазяїн не знав і не може знати, де, що і скільки лежить. Управляти такою наддержавою з одного центру економічно розумно неможливо.

Виникла якась ідея — давай пробивай її. А у що це обійдеться народам — ніхто і знати не хоче.

І все-таки ми знаходимо відповідь на корінне питання: чому перебуваємо в нечуваних у світі злиднях при таких роботящих людях?

Справді, чому? Причин багато, але головна — і я в цьому твердо переконаний — у тому, що ми, матеріалісти за лозунгами, на словах, є на ділі не лише заклятими метафізиками, а й невиправними ідеалістами. Ми танцюємо від ідеї, від фантазії. «Колективізація — це прекрасно, це соціалізм, це вища, порівняно з капіталізмом, продуктивність праці».

(Закінчення на 14 стор.).

«...в офіціальному органі к.-д. партії — «Речи»... стаття — справжнє шовіністичне цькування українців за «сепаратизм».

Пан Мих. Могилянський... кидає проти Донцова і проти всього з'їзду українських студентів грубі, лайливі слова з лексикону чорносотенців...

Горе - демократи наші кадети!

...підле цькування за «сепаратизм», цькування людей, які не можуть захищатися, є край безсоромності наших кадетів».

1913 р.

Ленін В. І., Повне зібр. творів, Т. 23, С. 323—324.

«Якщо Фінляндія, якщо Польща, Україна відокремляться від Росії, в цьому нічого поганого нема... Хто скаже це, той шовініст. Треба збожеволіти, щоб продовжувати політику царя Миколи. Адже Норвегія відійшла від Швеції... У обох народів, у пролетаріату Норвегії і Швеції зміцнилося довір'я один до одного після відокремлення».

1917 р.

Ленін В. І., Повне зібр. творів, Т, 43, С. 330.

...ерг біля ...еніна немає... ...е сходи. ... святині, ... руйнації ... була —

...и новий...», ...им, той

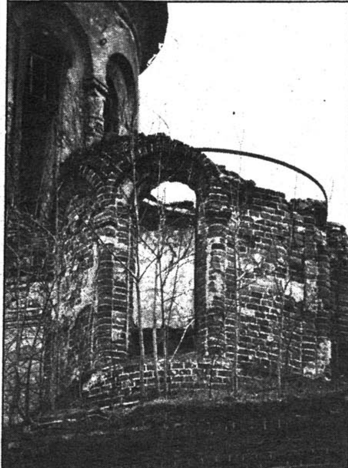
— чим! ...им!

*

...ти і преторії ...е ... народи ... ж ...історії ... чомусь ...бличчя ... свободи.

...ОСТЕНКО.
Фото
...ЛИМЕНКА.

Ленін: «РАЗОМ І НАРІВНІ»

Лист до Л. Б. Каменєва для членів Політбюро ЦК РКП(б) 26/IX

т. Каменєв! Ви, напевно, одержали вже від Сталіна резолюцію його про входження незалежних республік до РСФРР...

На мою думку, питання архіважливе. Сталіну трохи властива тенденція поспішати...

Одну поступку Сталін вже погодився зробити. В § 1 сказати замість «вступ до РСФРР— «Формальне об'єднання разом з РСФРР в союз радянських республік Європи і Азії».

Дух цієї поступки, сподіваюсь, зрозумілий: ми визнаємо себе рівноправними з Українською СРР та ін. і разом і нарівні з ними входимо в новий союз, нову федерацію, «Союз Радянських Республік Європи і Азії»...

P. S. Розіслати копії всім членам Політбюро.

Ваш Ленін

1922 р.

Ленін В. І., Повне зібр. творів, Т. 45, С. 353.

(Закінчення. Початок на 12-й, 13-й стор.).

Чи не такою гігантською моделлю колективізації і не таким злиттям було створення унітарного Союзу? Наслідки ті ж самі.

Тепер нам кажуть: сьогодні нема святішої справи для радянських людей, як збереження і оновлення Союзу. Знову ідея. А чому не поставити усе на ноги: нема святішої справи, **ніж утвердження суверенітету республік, які створять якісно новий (а не оновлений) Союз суверенних радянських держав?** Поставивши питання так, ми логічно вимушені будемо перевернути іншу псевдоідею, якою забивають людям голови. Це: «республіки делегують Центру ряд повноважень і виділяють на це певні кошти». Але хіба навіть без збільшувального скла не видно, яка це облудна, перевернута теза. Повинно ж бути:

«Кожна Республіка визначає, який відсоток від свого бюджету вона може виділити Центрові для забезпечення ним її інтересів і відповідно делегує йому ряд повноважень чи якусь частину їх».

Різниця здається непомітною. Але вона — вирішальна. Бо коли ти вже віддаси свої права, тоді ті, хто їх отримають, вже будуть диктувати, скільки ти повинен і чого матеріально віддати. Бо вони уже мають на це права. А інтереси народів (ми вже сьогодні переконались) — це, насамперед, забезпечення їх права на життя, гідне людини.

Отже, делегуючи певні права Центрові, ми «наймаємо» його, укладаємо з ним контракт, а для його укладення треба йти не від ідеї, а від того, які кошти у нас є. Як на мою думку, сьогодні Україна не повинна була б виділити на утримання Центру більше якоїсь частки того, що йде на утримання верховних органів влади у республіці. Тоді й Центр не буде роздувати штати і зазнаватись. Тоді не республіки будуть вимолювати на колінах у нього кошти, а навпаки. І це буде логічно.

А ЛЕНІН ГОРБАЧОВУ ВІДПОВІДАЄ...

Леніна імперські владики трактували і досі трактують, як це їм вигідно. І нехтують його логікою.

М. Горбачов. Серпень 1990 року. Виступ в Одеському військовому окрузі: «У непростій ситуації, яка вимагає невідкладних заходів щодо врятування міжнаціональних відносин, доводиться, проте, чути й такі голоси: а чи варто взагалі поспішати з підготовкою Союзного договору. Міркують, нехай саме життя привчить людей до розуміння його необхідності. З цим ніяк не можна погодитись...».

«Практично всі наші республіки багатонаціональні, десятки мільйонів людей походять від змішаних шлюбів, більш як 60 мільйонів чоловік живуть на територіях, як кажуть, не своїх республік. Морем сліз і крові можуть закінчитися спроби силою змінити ці результати тривалого природно-історичного процесу».

Що це? Науково обгрунтоване передбачення чи нерозуміння реалій сучасного світу, в якому — від Аляски до Австралії — також мільйони змішаних шлюбів? Чи... Я не можу на це відповісти однозначно.

А як же з елементарною діалектичною логікою, за яку стільки боровся Ленін? Хіба процес відродження націй, насильно сплюндрованих, не є природним, а поспішність з новим Союзним договором не є «спробою силою змінити» результати «природно-історичного процесу». Як бачимо — логіка навиворіт.

А ось що відповідає нашим «ленінцям» сам Ленін:

Рік 1917-й. II квітнева Всеросійська конференція РСДРП(б): «Чому ми... повинні відмовитись від визнання права на відокремлення Польщі, України, Фінляндії? Нам пропонують стати шовіністами...».

А шановний наш Президент бачить усе навпаки. Бачить море крові і сліз. «За кого ви нас держите?», як кажуть в Одесі. Хіба ми гірші за шведів і норвежців? І хіба там не було і нема змішаних шлюбів?.. Більше того, М. Горбачов на сесії розписався за всю планету: весь світ, мовляв, тремтить від того, що, в разі непідписання Союзного договору, у нас з'явиться 15 ядерних держав. Розписався, відкидаючи те, що Україна, наприклад, вже сказала, що їй так потрібна ядерна зброя, як потрібен був Чорнобиль.

Але в народі розуміють усе правильно. За кордоном ділові люди, які правлять і війну, і мир, справді бояться нестабільності. Тільки, насамперед, не військової. А тієї, за якої не зможуть **стабільно** дерти десятиліттями з уряду останньої на землі імперії тонни золота за пшеницю, або обдурювати її народи за допомогою того ж уряду.

Ось від чого, насамперед, за кордоном так занепокоїлись. Від реальної можливості втрати тієї «ролі», яку вони відвели нашій **«державі» на «світовій арені»**. Ця роль — ганебна. І це бачать ті, хто не сліпий. Капіталістам вигідно хоча б ще сотню років мати **не нових конкурентів, якими можуть швидко стати вільні роботящі республіки, а бездарну, на околицях історії, імперію.** Ось де собака зарита, а не там, куди нам показують.

АНОНІМИ. ПСЕВДОНІМИ. РЕФЕРЕНДУМИ!!!

Звернімося до «Словника іншомовних слів».

Анонім від грец. — безіменний. 1. Автор твору, листа, який **умисно** приховує ім'я. 2. Твір без зазначення імені автора.

Проект Союзного договору виявився (хоча уже безліч разів звучали вимоги називати авторів) **анонімним.** Для чого ж умисно було приховувати авторів? А щоб заявити, що в його розробці брали участь усі республіки. Проте: «Україна ніякої участі в підготовці проекту Союзного договору не брала» (В. Гриньов, заступник Голови Верховної Ради УРСР. «Голос України», 5. 01. 91). Центрові вигідно грати в анонімні ігри, бо до нього народам далеко (як до Бога!); захоче обдурити — не завжди й не одразу перевіриш.

Псевдо... (від грец. — обман, вигадка, помилка). У складних словах відповідає поняттям «несправжній», «неправильний».

А референдум про Союз? Не осліпленим людям уже зараз видно, що мислиться псевдореферендум. Але чому? А тому...

Референдум (від лат. — те, що має бути повідомлене) — всенародний опит з найважливіших питань державного життя...

Про що ж будуть опитувати? Що має весь народ повідомити опитувачам? А ось що саме: народ за те, щоб жити в Союзі, чи проти? Але хіба є народи, які проти співжиття у дружбі, злагоді, союзі з іншими?

«За який Союз?» — Ось що мав би народ повідомити.

Як і мої земляки, котрих я уже опитував не раз, я — за Союз! Але за який? Люди проти псевдосоюзу! Люди кажуть: «Досить псевдонімів, анонімів, обманів!». Чому таке бачення у людей? Хай не образиться Михайло Сергійович, але люди досі вірять у Леніна і не зовсім вірять у нього.

Бо Ленін був проти унітарного союзу. Але його наступник Сталін повернув великій наддержаві статус «тюрми народів». Шостий наступник-ленінець заявляє, що союз був унітарним, а «оновлена федерація» (сільський механізатор сказав, що це те саме, що й «оновлена стара баба») «в повній мірі гарантуватиме права і свободи людини будь-якої національності!».

Але люди питають:

1). Хіба існуючий Союз не проголошував цього ж лозунгу? Що ж зашкодило хоча б уже М. Горбачову втілити його в життя за довгих 6 років?

2). Де гарантія, що це не черговий «псевдо» (тобто обман), коли більш унітарний проект нового договору, ніж був попередній, видається за «якісно новий»? І коли фраза **«в повній мірі»**, повністю взята із зміненої недавно Програми КПРС, у якій також обіцялось, що «усі блага» «в повній мірі» «поллються єдиним потоком»?

3). Як же вірити такій заяві, коли винесене на референдум запитання за своїм змістом уже є порушенням і прав, і свобод людини?

Люди усе пам'ятають! І тому вони у своїх бідканнях підтримують висловлену за «круглим столом» по всесоюзному телебаченню ту думку Б. Олійника, що референдум слід було б проводити за участю спостерігачів ООН. Щоб він не був анонімним, псевдонімним!

У цьому, на мій погляд, має бути кровно заінтересоване світове співтовариство. Бо світові небайдуже, з ким йому, його дітям, онукам і правнукам жити в третьому тисячолітті...

ВІД КОЗЬМИ ПРУТКОВА ДО... ГЕНСЕКА

Отже, як ми переконались, Ленін і сам не усе міг зробити. Видатна історична особа є продуктом оточення, сама створює оточення і стає заложником. Видатна історична особа є смертною і потрапляє, як і всі люди, в полон нею ж сплетених тенет. (Я, наприклад, давно запитую: чому Ленін, геніальний мислитель і практик, стратег і тактик, який розгледів у Сталіні його негативні риси, не захотів змінювати створену ним же структуру, яка дозволяє одному генсеку «сосредоточить в своих руках необъятную власть». Він запропонував перемістити «Сталина с этого места и назначить на это место другого человека, который... более терпим, более лоялен, более вежлив». А що, коли замість того через рік-два прийде такий же, як Сталін? Що тоді? Чи не логічніше було створити тріумвірат для керівництва партією? Ні, шукайте товариша на посаду, яка відкриває можливість на «необъятную власть»).

«Нельзя объять необъятного», — казав Козьма Прутков. То при цараті. У державі робітників і селян — теж ніхто, крім генсека. А коли він ще й Президент? І апетити його з кожною сесією ростуть, і він бере на себе нові й нові атрибути необмеженої влади. Що ви наробили, народні депутати СРСР? Михайло Сергійович — «терпимий», «лояльний», «ввічливий» та й заявив нещодавно, що диктатор з нього не вийде. Але коли завтра — не він? Ці ж необмежені повноваження повернуться проти вас!

І остання відповідь читачам і слухачам.

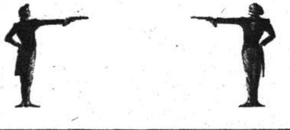
Ити до нового Союзного договору зі спокоєм на душі, чистою совістю і вірою в світле майбутнє можна, за моїм глибоким переконанням, тільки скасувавши з якогось першого числа будь-які переваги Центру і оголосивши твердий мораторій на всі надані Президентові надзвичайні повноваження. І хай він сідає за один стіл РАЗОМ І НАРІВНІ з усіма президентами всіх республік. (Але від якої? Може, від Кремлівської РСР?).

Така логіка! Іншої немає. Інша — то вже знову зашморг псевдологіки...

КОЛИ МЕНІ БУЛО 16 РОКІВ

ВІТАЮ ВАС, ШАНОВНІ ЧИТАЧІ І ЧИТАЧКИ! ОСЬ УЖЕ МІСЯЦЬ, ЯК ДЛЯ ВАС ВІДЧИНИЛИСЯ ДВЕРІ МОЄЇ ВІТАЛЬНІ. СЬОГОДНІ Ж ЗАПОЧАТКОВУЄТЬСЯ НОВА РУБРИКА «КОЛИ МЕНІ БУЛО 16 РОКІВ», І Я З НЕТЕРПІННЯМ ЧЕКАТИМУ ВАШИХ СПОГАДІВ ПРО ТІ ЧАСИ. ЗГАДАЙТЕ СВОЮ ЮНІСТЬ, А ЯКЩО Є СЕРЕД ВАС ДІВЧАТА ТАКОГО ВІКУ, ТО НАПИШІТЬ МЕНІ, ЩО ВАС ХВИЛЮЄ ЗАРАЗ. БУДУ ЩИРО ВДЯЧНА.

Доктор юридичних наук (просила не називати прізвища):

— Коли мені було 16 років, я, натурально, дивилась на світ «крізь рожеві окуляри». Та й більшість із нас, зрозуміло, були такими ж ідеалістами. Ішла війна... Тільки-но мені виповнилось 15, я, самі розумієте, вступила до комсомолу, бо прагнула бути корисною людям. Десь з рік мене «випробовували», я вже не зовсім добре пам'ятаю; як саме. А в 16... Тоді, натурально, теж була «обязаловка». Мені дали доручення агітувати домогосподарок. Пішла. А домогосподарки ж тоді, зрозуміло, були зовсім не такі, як нині. То були жінки, задавлені хатньою роботою, нестатками, болячками дитячими... Що там їх агітувати? У них же одне в голові, зрозуміло, — чим би дітей нагодувати, та чи чоловік з війни повернеться, а я їм лекції про світле майбутнє читаю... Яка вже там користь... А ставити фіктивні «галочки» та «стельові» звіти писати не вміла — максималістка ж! Відмовилась...

Оксана ІВАНЕНКО, письменниця:

— ...То були важкі часи: 21-й, 22-й роки. Але й цікаві. Я тоді саме вступила до Полтавського інституту народної освіти. Як? Та так уже вийшло. Хлопці підробили довідку від управдому. Тоді ж управдом був «і Бог, і цар». У довідці моїй було якесь виправлення, і він написав: «Закресленому вірити». І печатку поставив. А хлопці подивились-подивились на це, та й виправили «15» на «17». «Нехай і вірять, як написано!» — сміються. Іспити складні дуже. А була така умова: хто пише твір українською мовою, той наступних іспитів не складає. То я написала твір «Українська пісня»... Ох, про це довго можна розказувати. Інколи і обманом доводилось користуватись. Знаєте ж, у такому віці хочеться бути старшим. А в нас іще тоді гурток був, «Наука і життя» називався. Найрозумніші в Полтаві хлопці його відвідували. А як уже нам з подружкою кортіло до того гуртка потрапити!.. Так моя мама запросила на мій день народження тих хлопців. З продуктами, ясно, скрутно було, та матуся якихось коржиків напекла. Пригощає хлопців тими коржиками та приказує: «Оце ж моїй Оксаночці вже 17 років виповнилось! Незчулась, як і минули тії рочки». Дякувати мамі, прийняли нас хлопці до свого гуртка. До гуманітарної секції. Там ще фізико-математична секція була, там хлопці проблеми розв'язували, і кулінарна. А ще ось забула сказати: ми там постійно святкували дати народження відомих письменників і науковців. І коли ми з подругою вступали, так нам загадали підготувати доповідь. Подружка склала «Чехов і жінки», а я вже «Чехов і діти» (тоді саме день Чехова був). І як у воду дивилася. Письменницький же шлях мій із дітей почався. Хоч і стала писати ще з 6-ти рочків. А як уже навчалася на підготовчому відділенні інституту, зайшла якось до подружки на роботу — конспекти віддати. Чому на роботу? Бо всі ми тоді працювали. Хто в бібліотеці, хто в якійсь конторі, брат мій лекції на командирських курсах читав, хоч йому всього 17 років було. Так от, зайшла я до подружки — а вона в дитячому будинку працювала. Тоді ще не було великих дитбудинків — тому всього 35 дітей виховувалось. Так там затишно було, посімейному... Завідувачка швачкою раніше працювала, але дуже освіченою жінкою була. Дітки веселі, прибрані. У вітальні, — а будинок розташувався в палаці колишнього поміщика, — піаніно стояло. А я сіла, та й заграла щось веселеньке. Ой, як мене діти обсіли! Пограла я з ними, віддала подружці конспекти та й пішла собі. Коли це ввечері заходить подруга. «Мене, — каже, — завідувачка прислала. Чи не хочеш ти в нас виховательською попрацювати?» Я й погодилась. А тоді, за якийсь час, зібрались ми дітям свято весни влаштувати, порадувати їх. І мала я написати якусь п'єску. А мені ж все ніколи — то заліки здавати, то те, то інше. Так завідувачка зачинила мене якось у себе в кабінеті та й каже крізь двері: «Поки не напишеш, не випущу!» Як я тоді образилась! Аж плакала. Поплакала, взяла й назло написала п'єсу «Блакитна дівчинка»... Жаль, нині таких будинків немає. Та й люди змінились. До нас же хлопці тільки «на Ви» звертались... Я вам, як прийдете, ще багато чого розкажу, бо саме зараз про це роман пишу. Прийдете?

Анжела (молода жінка в метро, років з 30 на вигляд, з двома клумаками, як і годиться, і з немовлям за спиною):

— Коли мені було 16? Пані кореспондент, а навіщо вам те знати? Ну, як робота така, тоді слухайте. Тільки не смійтеся. У 16 років я чомусь дуже боялась атомної війни. І пропаганда так працювала, і зараз я порозумнішала, а тоді — ой, страшно згадати! Я навіть з батьками перестала сваритися, завжди попереджала їх, куди йду і коли повернусь. Раніше через це весь час сварились. Що сталося? Та ну... Боялась, що як війна почнеться, то батьки не знатимуть, де мене шукати. А як раптом евакуація — тоді що робити? Тепер мені й самій смішно, правда, не дуже, а тоді від жаху у голові паморочилось. Кохання? Та як же в 16 років — і без кохання. Ясно, закохалась. Мабуть, я щаслива жінка, бо знаю те кохання, про яке у книжках пишуть. Коханий мій за чотири дні після знайомства мав до армії йти, то ті чотири дні були, мов казка. Нікого не бачила й не чула, як містом йшли, — ніби у пустелі. А в дзеркало дивитися боялась — так мої очі світились, що острах брав — не доведе до добра оте світіння. Так і сталось. Хоч і досі ще коли-не-коли бачимось, а кохання вже давно пройшло. Він мені зараз, ніби брат рідний. Ой, заговорила я вас зовсім. Даруйте, моя зупинка. До побачення.

**Розповіді записала
Катерина ВОРОНЕНКО.**

Смачного!

«Шлях до серця чоловіка проходить через його шлунок». Як часто ми чуємо цей вислів... На мою думку, це не зовсім вірно. Не треба так ображати чоловіків — не такі вони примітивні, як декому здається. Своє серце вони можуть просто подарувати, а не продати за юшку чи борщ. А от утримати чоловіка біля себе допоможе не лише знання «жіночої дипломатії», а й вміння смачно приготувати, красиво подати звичайнісінький борщ чи котлету. Кулінарних книжок у продажу завжди було обмаль, тож і доводиться переписувати рецепти страв у подруг чи робити вирізки з газет. Чи знаєте ви, що наш улюблений борщ може бути приготовлений за 85 рецептами?

БОРЩ ЛЬВІВСЬКИЙ

Буряк промити і варити нечищеним у підсоленій воді з оцтом до напівготовності. Вийняти з води, почистити, нашаткувати і тушкувати з томатом-пюре 20—30 хвилин. У проціджений кістковий бульйон покласти нарізану невеликими шматочками картоплю, довести до кипіння, потім додати буряк, трохи підсмажені нарізані «соломкою» моркву, петрушку та ріпчасту цибулю, цукор, лавровий лист, гіркий перець (горошком), сіль і варити до готовності. У готовий настояний (30—40 хв.) борщ влити буряковий квас. Перед подачею на стіл в тарілку покласти дрібно порізані зварені сосиски, сметану, зелень.

Кістки — 100 г, сосиски — 50 г, буряк — 100 г, картопля — 100 г, морква — 20 г, корінь петрушки — цибуля — 20 г, масло вершкове — 10 г, оцет 3% — 5 г, томат-пюре — 15 г, цукор — 5 г, перець, лавровий лист, зелень, сіль за смаком.

А ось як учила мене готувати борщ моя мама: у киплячий бульйон кинути дрібно порізаний буряк. Коли буряк побіліє, додати нашаткованy капусту й моркву. Як капуста потоне — додавай картоплю. За ті 10—15 хвилин, поки вариться картопля, встигни витопити сало, шкварки вийняти у ступку чи макітру і на салі підсмажити томатну пасту чи свіжі помідори. Томат вилити у каструлю після того, як картопля звариться. Тоді ж борщ посолити, додати перець, лавровий лист. У ступку із шкварками потерти часник і добре перемішати (перетерти) його зі шкварками. Все це додається у борщ, коли вогонь уже виключили. Каструля накривається рушником і має постояти хвилин із 10. Подавати борщ можна із сметаною, а на окрему тарілочку покладіть дрібно посічену зелень, часник.

КІЛЬКА КОРИСНИХ ПОРАД КУХОВАРКАМ.

1. Горох і квасоля швидше стануть м'якими, якщо незадово до кінця варки додати у воду сіль. Можна також залити їх з вечора холодною водою і варити у тій же воді.

2. Макаронні вироби після приготування не будуть клейкими, якщо у киплячу воду додати олію (1 ст. ложку на 2 л води). В цьому випадку стає непотрібним промивання їх холодною водою після приготування.

3. Кип'ятіння молока і супів. Молоко і густі супи не пригорають надто швидко, якщо каструлю перед використанням сполоснути холодною водою.

4. Петрушка довгий час може виглядати свіжою, коли її промити, а потім покласти в поліетиленовий пакет і, закривши його, поставити у холодильник. Однак після довгого зберігання вітаміни у петрушці щезають.

На жаль, дефіцит-ненажера проковтнув не лише одяг, взуття, продукти та інші необхідні речі, а й не погребував косметичними кремами, лосьйонами та багатьма різноманітними засобами, вкрай необхідними нам для підтримки того єдиного, що ще залишилось у нас з вами — краси. Та не треба опускати руки, адже всім відомо, що жінка може пристосуватись до будь-яких умов, особливо — наша, радянська жінка. Тож з допомогою книги Ірини Кольгуненко згадаємо про народні засоби догляду за шкірою і покажемо чоловікам та страшному чудовиську Дефіциту, що так просто нас не підкорити!

ВЕЧІРНІЙ
ТОНІЗУЮЧИЙ ЛОСЬЙОН

Увечері шкіру краще за все очищати тонізуючими настоями ромашки, м'яти, звіробою, липового цвіту з доданням чайної ложки одеколону на стакан настою; соком алое, лимона, хурми або айви, розведеним пополам з водою і доданням столової ложки одеколону та чайної ложки гліцерину (купується в аптеці за 50 копійок).

Протирати шкіру обличчя лосьйонами треба легкими рухами, лише по лініях шкіри, не розтягуючи. Якщо у вас ще залишився будь-який вечірній крем, то наносити його треба двома вологими ватними тампонами, змоченими у звичайній або підсоленій воді, соком алое чи будь-яких ягід, фруктів, овочів.

При нанесенні крему на шкіру, вкриту зморшками, треба робити енергійні, але не занадто, нажими, що спрямовуються в глиб тканин до кістки. Це сприяє кращому засвоєнню поживних речовин шкірою, зменшенню глибини зморшок. Ці рухи проводять після того, як пом'якшувальний крем рівномірно наноситься на обличчя. Роблять їх першим і другим пальцями перпендикулярно зморшці і паралельно один одному.

Залежно від розташування зморшок, нажими спрямовуються знизу вгору по переніссю, при складках навколо рота роблять радіальні рухи. Якщо обробляються горизонтальні зморшки (на лобі, шиї й куточках очей), то пальці розташовуються на одному рівні. У цьому разі пальці пересуваються вздовж зморшок від середини обличчя й шиї вбік.

Позивні футбольної весни

ЯК СПРАВИ, БУКОВИНЦІ І КРИМЧАНИ?

Ми вже детально розповіли про те, як готуються до нового сезону українські футбольні клуби вищої ліги. Сьогодні мова про представників першого класу — сімферопольську «Таврію» і чернівецьку «Буковину».

Костянтин ПОПОВ, начальник команди «Таврія»:

— Позаду перший етап тренувань, який проводили вдома. Зіграли й два контрольні матчі: на нашій заміській базі з «Текстильником» (Камишин) виграли — 2:0, а в Алушті завершили внічию — 1:1 — поєдинок зі «Спартаком» (Орел).

Тепер колектив знаходиться в Алушті, де протягом майже двох тижнів вестиме заняття.

Болільників, мабуть, найбільше цікавить питання про зміни в команді. Зібрався до запорізького «Металурга» Олександр Гуйганов. Але не виключено, що він підпише незабаром контракт з клубом «Вашаш» (Будапешт). Ми відпустили до Херсона півзахисника Юрія Максимова. Нехай хлопець «обіб'ється» в другій лізі. А там, може, й до нас повернеться.

Маємо, зрозуміло, й поповнення. Причому всі новобранці — кримчани. Повернувся до нас з Севастополя півзахисник Едуард Піскун. Інші поки мало відомі широкому загалу прихильників футболу — воротар Андрій Тарахтій, захисник Ігор Сивуха, нападаючий Олександр Грачов. Тренується з нами й велика група вихованців школи олімпійського резерву.

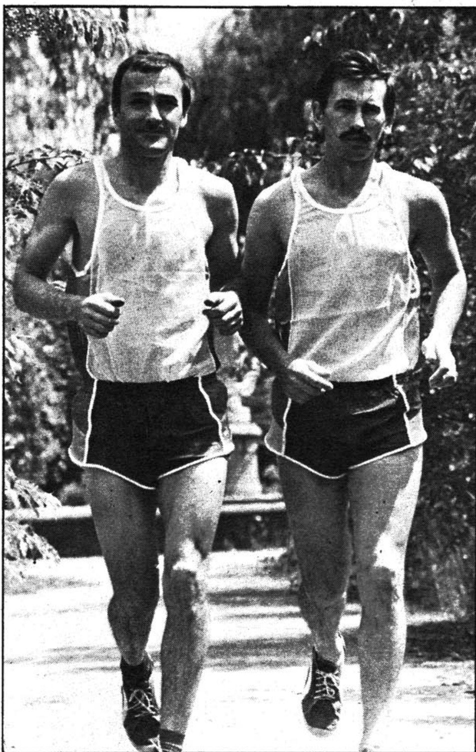
Василь РЕУС, голова Чернівецького облспорткомітету:

— Здійснилася багаторічна мрія наших болільників — «Буковина» виборола право виступати у першій лізі. Звичайно, всі ми сподіваємося, що новачок не пастиме задніх.

Команда під керівництвом заслуженого тренера України Юхима Школьникова в ці дні тренується в Ялті. Надалі планується виїзд на збір до Югославії. Потім «Буковина» вирушить до Середньої Азії. В Андижані вона тренуватиметься і зіграє кубкові матчі.

Ніхто не залишив колектив. Про поповнення з числа молодих загалом не говоритиму. А от про двох спортсменів (до речі, наших вихованців) скажу. Виявили бажання грати в чернівецькому клубі півзахисник Королянчук і захисник Гій. Перший останнім часом грав у одеському «Чорноморці», другий — у львівських «Карпатах».

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

ЧОМУ СТАЛИСЯ ЗМІНИ

Раніше робітники та службовці черкаського виробничого об'єднання «Хімволокно» в своєму фізкультурному господарстві мали лише ігровий спортзал. Але поступово база зростала. Тепер є тир, ще один зал з відновлювальним комплексом. Працює клуб за місцем проживання «Богатир», де тренуються прихильники важкої атлетики, гирьового спорту, культуризму.

На Дніпрі власну базу мають туристи, веслувальники. Планують хіміки й будівництво 25-метрового басейну.

Як же сталися такі метаморфози? А пояснюється все просто: знайшовся ентузіаст, який зумів організувати любителів фізкультури, переконати керівництво об'єднання у необхідності справи оздоровлення трудівників. Десять років тому хороший легкоатлет, майстер спорту з бігу на середні дистанції, переможець республіканських та всесоюзних змагань Юрій Мрачковський був обраний головою ради колективу фізкультури підприємства. З того й почалося.

Упродовж останніх чотирьох років фізкультурники «Хімволокна» — переможці обласних спартакіад, які включають до своєї програми 15 видів спорту. Великою популярністю користуються і змагання серед цехів, гуртожитків.

Колектив може похвалитися й тим, що виховав власних майстрів спорту: марафонців Василя Недиболюка та Сергія Перепелицю, велосипедиста Віктора Дяченка, важкоатлетів Євгена Олійника, Ігоря Ноженка та Леоніда Ножевенка. Всі вони — не професіонали, а справжні любителі, бо працюють за верстатами.

Микола БОЧОК.

Черкаси.

НА ФОТО: так до чергового Московського марафону мирy готувалися майстри спорту слюсар Сергій ПЕРЕПЕЛИЦЯ та електрик Василь НЕДИБОЛЮК.

Фото автора.

ПОГОДА

Як повідомили нашому кореспонденту з Гідрометеоцентру, 6—7 лютого погоду України обумовить арктичне повітря, у південно-західних областях і в Криму пройде невеликий сніг, подекуди хуртовина, пориви східного вітру 15—20 метрів на секунду, на решті території без опадів. Вітер північно-східний, 5—9 метрів на секунду. Температура вдень 10—16, вночі 14—20, у північних і східних областях до 25, на півдні Криму і в Закарпатті вдень 1—6, вночі 4—9 градусів морозу.

По Київській області сьогодні вдень без опадів, вітер північно-східний, 5—10 метрів на секунду. Температура 11—16 градусів морозу.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

Футбол. Найкращий футболіст Європи 1986 року Ігор Беланов перепроданий клубом «Боруссія» (Менхенгладбах) команді другої ліги «Айнтрахт» (Брауншвейг) за 500 тисяч марок.

Іменитий бомбардир київського «Динамо» в жовтні 1989 року обійшовся «Боруссії» в 1,8 мільйона марок. Контракт, однак, виявився невдалим. У січні минулого року дружина Беланова Ірина і їхні київські друзі були спіймані під час крадіжки речей в одному з місцевих супермаркетів. Судовий вирок: штраф у 24 тисячі марок.

Після цього вчинку, як заявило керівництво «Боруссії», Ігор уже не міг позбутися «манії переслідування». Це, природно, вплинуло на його спортивні результати...

* * *

Футболісти київського «Динамо» продовжують підготовку до сезону. Тепер вони перебувають в Адлері, де сьогодні зіграють товариський матч із донецьким «Шахтарем». Після цієї зустрічі кияни повернуться до рідного міста, а 10 лютого вирушать на два тижні до Греції.

Кореспондент «Голосу України» розмовляв із головним тренером київських динамівців Анатолієм Пузачем і поставив два запитання, які найбільше сьогодні хвилюють багатьох прихильників футболу: про дискваліфікацію Сергія Юрана і стан здоров'я Василя Раца.

—Долю Юрана вирішуватиме, як відомо, УЄФА, — пояснив наставник футболістів. — Наша федерація визнала свою помилку в справі із заявками і повідомила про це Європейську спілку. Як кажуть, чекаємо вердикту з хвилини на хвилину.

Рацові, який знаходиться в госпіталі МВС, стало легше. Днями його випишуть.

* * *

Суперник московського «Спартака» в 1/4 фіналу розіграшу Кубка чемпіонів — мадридський «Реал» здобув переконливу перемогу — 7:0 у матчі чемпіонату Іспанії над клубом «Севілья».

Хокей. Чемпіонат СРСР, вища ліга. «Хімік» (Воскресенськ) — «Крила Рад» (Москва) — 3:2, «Торпедо» (Усть-Каменогорськ) — «Сокіл» (Київ) — 3:3.

Баскетбол. Чемпіонат Радянського Союзу, вища ліга, чоловіки. «Будівельник» (Київ) — «Динамо» (Москва) — 103:83.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора Олександр Білик.

Чергові редактори — Світлана Писаренко, Віктор Браницький.

Автор макета — Анатолій Мироничев.

Змінний секретар — Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотиністи — Тетяна Мухіна, Наталія Позняк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Індекс 60955.

Тираж 165.650.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150251